

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2011

Markéta Sošťáková

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Markéta Sošťáková

**Selhání amerických médií před válkou
v Iráku 2003**

Bakalářská práce

Praha 2011

Autor práce: **Markéta Sošťáková**

Vedoucí práce: **PhDr. et Mgr. Kryštof Kozák, PhD.**

Rok obhajoby: 2011

Bibliografický záznam

SOŠŤÁKOVÁ, Markéta. *Selhání amerických médií před válkou v Iráku 2003*. Praha, 2011. 77 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce PhDr. et Mgr. Kryštof Kozák, PhD.

Abstrakt

Bakalářská práce „Selhání amerických médií před válkou v Iráku 2003“ se zabývá nekritickým zpravodajstvím amerických médií o hrozbě iráckých zbraních hromadného ničení pro Spojené státy. Práce analyzuje zpravodajství tištěných médií v období po útocích 11. září 2001 až do počátku invaze v březnu 2003 a hledá příčiny této zásadní krize v historii americké žurnalistiky. Práce je členěna do tří kapitol. První kapitola se zabývá intenzivní proválečnou kampaní Bushovy administrativy za účelem dosažení politického i společenského konsenzu pro invazi. Kampaň politického marketingu spočívala v manipulaci faktů tajných služeb o iráckém zbrojním programu, stupňování rétoriky o hrozbě Saddáma Husajna a jeho možné podpoře teroristických organizací. V druhé části práce je provedena komparativní obsahová analýza deníku *The New York Times* a deníků vydavatelství *The Knight Ridder*. Závěrečná část se věnuje proměně americké žurnalistiky v posledních letech. Vysvětluje způsoby, jakým se do kvality zpravodajství promítá větší ekonomický tlak, nárůst anonymních zdrojů a nevyváženost zpravodajství ve prospěch administrativy na úkor alternativních pohledů. Na základě výsledku obsahové analýzy, reflexí žurnalistů a mediálních teorií, práce dochází k závěru, že selhání bylo do jisté míry předurčeno dlouhodobým vývojem americké žurnalistiky, ale hlavní příčinnou bylo selhání ostatních institucí a dominance elitních (vládních) zdrojů ve zpravodajství. Všeobecné přebírání mediální agendy od elitních médií zapříčinilo selhání napříč spektrem všech mediálních organizací.

Abstract

The bachelor's thesis *The American Media's Failure before the Iraq War in 2003* deals with the media's uncritical coverage of the threat posed by Iraqi program of weapons of mass destruction. The thesis analyses American print media coverage in period after the attacks of September 11, 2001 until the beginning of the Iraq War in March 2003. It seeks to determine the cause of this major crisis in the history of American journalism. The thesis is divided into three sections. The first part deals with intensive pro-war campaign under the Bush administration in an attempt to achieve political and social consent for the invasion to Iraq. The political marketing campaign consisted of the manipulation of WMD intelligence, escalation of rhetoric about the danger that Iraq posed to the United States and speculations about Iraqi support of terroristic organisations. The second section of the thesis is dedicated to a comparative content analysis of prewar coverage at *The New York Times* and newspapers published by *The Knight Ridder*. The final part traces the changes in American journalism in recent years. It explains how the quality of prewar coverage was influenced by these changes such as rising economic pressure, frequently quoted anonymous sources, unbalanced coverage in favor of the administration position and the exclusion of alternative points of view. Based on results of the content analysis, journalists' reflections and media theories, the thesis comes to the conclusion that the failure was determined by long term developments of American journalism but the main cause was another institutions' failure (the G.W. Bush administration and U.S. Congress) and domination of elite (official) sources in the media coverage. The final major factor for such a failure of media organizations across the spectrum was their following of elite newspapers' media agenda, especially that of *The New York Times*.

Klíčová slova

Americká média, válka v Iráku 2003, vláda G. W. Bushe, obsahová analýza, *The New York Times*, *The Knight Ridder*.

Keywords

American media, Iraq War 2003, G. W. Bush administration, content analysis, *The New York Times*, *The Knight Ridder*.

Rozsah práce: 101 059 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31.7. 2011

Markéta Sošťáková

Institut mezinárodních studií
Teze bakalářské práce

TEZE bakalářské práce	
Jméno:	Markéta Sošťáková
E-mail:	marketa.sostakova@gmail.com
Semestr:	5.
Akademický rok:	2010/2011
Název práce:	Selhání amerických médií před válkou v Íráku 2003
Předpokládaný termín ukončení (semestr, školní rok):	6. semestr, 2010/2011
Vedoucí bakalářského semináře:	PhDr. Marek Pečenka
Vedoucí práce:	PhDr. et Mgr Kryštof Kozák, PhD.
Cíl práce:	<p>Práce se zabývá selháním amerických mainstreamových médií v období před invází do Íráku. Neúspěch americké žurnalistiky v roli hlídačích psa a nekritický způsob, jakým informovala veřejnost v předvečer íráckého tažení mělo velmi vážné důsledky. Proto je důležité zabývat se příčinami tohoto selhání a zda je to jen ojedinělý případ v historii americké žurnalistiky nebo se jedná o systémový problém amerického mediálního prostředí. Analýzou jak mediálních zpráv, veřejného mínění a kroků americké administrativy (s výrazným proválečným postojem), by práce měla vytvořit celistvý pohled na situaci médií v období po útocích 11. září až do dne invaze a jejich roli v marketingové strategii americké administrativy: "jak prodat válku" neboli vytvořit politický i společenský konsenzus pro vstup do Íráku.</p>
Časové a teritoriální vymezení tématu	Spojené státy americké, období po útocích 11. září 2001 až do začátku írácké války v březnu 2003.
Struktura práce a stručná osnova	<p>První část práce rozebírá vládní snahy zahrnout média do svého politického marketingu, která by jí pomohla dosáhnout politického i společenského konsenzu o nebezpečnosti íráckého režimu pro západní kulturní svět a o nutnosti vstupu do Íráku. Mezi tyto snahy patří zejména vytvoření aparátu White House Iraq Group, Office of Special Plans nebo Policy Counterterrorism Evaluation Group, které každá s jinou funkcí, měly stejný cíl: ospravedlnit invazi v očích veřejnosti a naklonit si ji na svou proválečnou stranu. Kontroverzní je i zapojení na vládě nezávislých systémových složek a jejich podílu na vytváření a manipulaci s fakty zejména o íráckém jaderném programu, které nechaly šířit médií. Centrem pro bezúhonnou společnost bylo vypočteno, že kvůli veřejné podpoře války v Íráku bylo občanům předneseno celkem 935 lží a mnoha z nich americká společnost stále věří. V závěru je provedena analýza veřejného mínění, které pod vlivem úspěšného politického marketingu a PR administrativy se dostalo těsně před invází k 70% pro vstup do Íráku.</p> <p>Americké mediální prostředí a jeho proměna zvláště po útocích 11. září je rozebrána už v úvodu spolu s vymezením a zdůvodněním výběru dvou aktérů, které se kromě popisu</p>

obecného postoje médií v druhé části věnuji především: prestižním The New York Times, jehož editoři se za zpravodajství deníku omluvili už v roce 2004 a vydavatelství Knight Ridder, jenž má ve vlastnictví desítky lokálních novin po celých Spojených státech a jehož předválečné články byly ukázkou nejkvalitnější žurnalistiky té doby. Při jejich komparaci jsou hlavními kritérii zdroje informací, ze kterých články vychází a pro/protiválečné vyznění článku.

Ve třetí části se pomocí výpovědí samotných novinářů snažím najít příčinu selhání i médií a odpovědět na otázku, zda se jedná o systémový problém amerického mediálního prostředí, jak tvrdí propagandistický model Chomského a Hermana nebo jen ojedinělý exces v historii americké žurnalistiky. Dále je rozebrána otázka novinářských zdrojů, zejména jejich hodnota, která je obecně přijímána jako přímo úměrná jejich mocenskému postavení. Drtivé množství zpráv, které bylo a je postaveno výlučně na vládních zdrojích je znakem stále většího přirůstání médií k vládě.

Metodologie práce:

Obsahová analýza mediálních zpráv The New York Times a The Knight Ridder a jejich komparace. Srovnání přístupu novinářů k práci s vládními informacemi podle jejich výpovědí z orálně historického projektu Ecochamber a Feet to the Fire. Pro postup americké vlády je použita chronologicko- deskriptivní metoda.

Prameny a sekundární literatura

PRAMENY

- novinové články The New York Times a Knight Ridder, klíčová slova: Iraq, Iraq War/attack/military action, WMDs.
- výpovědi narátorů- novinářů projektu Echochamber
- výzkumy veřejného mínění The Gallup Poll/ CNN/ USA Today, ABS News/ The Washington Post, CBS News/ The New York Times, The Fox News/ Opinion Dynamics

SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

- Altschull, Herbert J. Agents of Powers: The Media and Public Policy. New York: Longman Publishers USA, 1995.
- Bagdikian, Ben H. The New Media Monopoly. Boston: Beacon Press, 2004.
- Bennett L.W., Lawrence R.G., When the Press Fails: Political Power and the News Media from Iraq to Katrina. Chicago: The University Of Chicago Press, 2008.
- Boehlert, Eric. Lapdogs: How the Press Rolled Over for Bush. New York: Free Press, 2006.
- Borjesson, Kristina. Feet to the Fire: The Media after 9/11- Top Journalists Speak Out. New York: Prometheus Books, 2005.

Chomsky N., Herman E.S., Manufacturing consent : the political economy of the mass media (New York: Pantheon Books, 1988)

- Dimaggio, Anthony R. Mass Media, Mass Propaganda: Examining American News in the "War in Terror." Lanham: Lexington Books, 2008.
- Entman, Robert M. Projections of Power: Framing News, Public Opinion, and U.S.

Foreign Policy. Chicago: The University of Chicago Press, 2004.

- **Graber, Doris A. Mass Media & American Politics, Washington D.C.: CQ Press, 2006.**
- **Jackson, Richard. Writing the War on Terrorism. Language, Politics and Counter-terrorism. Manchester: Manchester University Press, 2005.**

O'Shaughnessy N., Weapons of Mass Seduction: Propaganda, Media and the Iraq War (Journal of Political Marketing 3/4, 2004)

- **Zelizer, Barbie, Allan S. Journalism After September 11. New York: Routledge, 2002.**

Podpis studenta a datum:

Schváleno:	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		

Všechno je to vina Saddáma Husajna -

že neměl ty zbraně hromadného ničení.

Stephen Colbert, komik

OBSAH

Bibliografický záznam	5
Prohlášení	7
ÚVOD.....	2
Rozbor literatury.....	7
ADMINISTRATIVA	8
Neokonzervativní hnutí	9
Krise jako příležitost	10
Skupina pro vyhodnocení protiteroristických strategií.....	11
Kabala	12
Irácká skupina Bílého domu	14
Protiválečný disent.....	19
KOMPARACE MÉDIÍ	23
The New York Times	23
Žena hromadného ničení	24
Pes na zadních nohách.....	26
Editoriály	28
The Knight Ridder	29
OBSAHOVÁ ANALÝZA.....	31
Metodika	32
JMENNÉ ZDROJE	35
ANONYMNÍ ZDROJE	36
SELHÁNÍ MÉDIÍ	38
Vývoj americké žurnalistiky	39
Korporativismus mediálního průmyslu	39
Konec oblíbeného dítěte	40
Všichni chtějí být ve Versailles	42
Intermediální nastolování agendy.....	43
Teorie indexování	43
Model Kaskádové aktivace.....	45
Patriotismus 11. září	46
Techniky psaní zpráv.....	48
Závěr	51
Summary.....	54
Použitá literatura	56
Seznam příloh.....	63
Přílohy	64

ÚVOD

Rozsah selhání amerických médií před válkou v Iráku a jeho důsledky jsou nesrovnatelné s jakoukoli jinou situací v historii americké žurnalistiky. Zpravodajství, které se v té době dostávalo americkému publiku, vykreslovalo Irák a jeho prezidenta Saddáma Husajna jako bezprostřední hrozbu pro Spojené státy a podporovatele mezinárodního terorismu, disponujícího zbraněmi hromadného ničení. Na základě mediálních zpráv se nedala úplně vyloučit ani jeho podpora útoků 11. září. Velmi kontroverzní až ostudný je výkon amerických médií, která k informacím administrativy přistupovala nekriticky. Až na výjimky zůstala tato vládní linie téměř po dobu dvou let nezpochybněna a důležité dezinformace byly přetisknuty a odvysílány v tisících reportážích. Kritikové předválečného zpravodajství glosují, že média nejen selhala jako hlídací pes demokracie— *watchdog*, ale stala se milým psičkem na klíně administrativy— *lapdog*.¹

Zahraniční konflikty jako invaze do Iráku obecně kladou překážky a hranice pro práci žurnalisty. Jedná se o situace, kdy vláda může z důvodu ochrany národní bezpečnosti zabránit tisku v přístupu k informacím. Sama pak může skutečnost interpretovat tak, jak jí to politicky vyhovuje a zejména tehdy, pokud její kroky nezpochybňuje opozice. Takto komplikovaná situace pro média nastala i v předválečném období. Reportéři pokaždé vysvětlují, že Irák byl *story hard to get* [příběh, na který bylo velmi obtížné přijít – tzn. média neměla již zmíněný dostatečný přístup k informacím, aby mohla vyvrátit vládní dezinterpretace vlastním nezávislým zpravodajstvím]. Sám Husajn chtěl oklamat vlastní administrativu, že tyto zbraně má, aby posílil svoji pozici. Mezi experty uvnitř i zvenčí administrativy se věřilo, že Irák v nějaké formě vlastní biologické a chemické zbraně. Žádné důkazy však nenavědčovaly tomu, že by se snažil vyvíjet i jadernou zbraň.

Aby se předešlo možnému odhalení, jaká nejistota a nedostatek informací obklopuje možný irácký jaderný program, Bílý dům si podle korespondentky Helen Thomasové počínal v kontaktu s médii „daleko více tajnůstkářsky,“ než jakákoli jiná

---

¹ Například „Media Critic: 'Journalists are lap dogs, not watchdogs'“, *Youtube*, <http://www.youtube.com/watch?v=IRtimlksGiA> (staženo 30.7.2011) nebo Eric Boehlert. *Lapdogs: How the Press Rolled Over for Bush* (New York: Free Press, 2006). 12.

předchozí administrativa, kterou měla šanci poznat.² Informace proudily médiím přes velmi úzkou skupinu mluvčích nebo zdánlivě nezávislých třetích stran— vojenských poradců nebo spřízněných neokonzervativních novinářů. Sám prezident svolal jen několik tiskových konferencí a zřídka dával prostor k otevřeným otázkám. Demokráté v Kongresu, kteří měli pravomoc nahlédnout do zpráv tajných služeb a upozornit veřejnost či média o jejich nedostatcích, tak až s výjimkou Teda Kennedyho a několika dalších neučinili.³ Již od Vietnamu, kdy podle konzervativců média a veřejné mínění údajně prohrály Americe válku, jsou si političtí činitelé vědomi, jak je důležité kontrolovat veřejnou diskusi a ovládat mediální prostor. Hlavní vládní strategií tak není jen umlčet oponenty, ale zabrat jejich místo. Častým vyjádřováním se k tématu nebo vytvářením tzv. *pseudoeventů*⁴ může vláda do velké míry určovat mediální agendu— pokud určité téma považuje za velmi důležité, považují ho za důležité i média. Bushova administrativa v používání těchto strategií a svým politickým marketingem nad předchozími administrativami obzvláště vynikala.

Primární zodpovědnost za válku v Iráku leží na Bushově administrativě. Média sice mají do určité míry vliv na politické elity a i na utváření zahraniční politiky, ale nemohou se postavit moci prezidenta anebo Kongresu. Přesto je jejich selhání vážné, pokud si uvědomíme, že tiskové konference se členy vlády a zřídka konané veřejné debaty jsou jediná možnost, jak může veřejnost pokládat otázky vlastní vládě.

Obecně známým problémem americké žurnalistiky je přílišné sblížení oficiálními zdroji a jejich velmi časté citování. S tímto sblížením souvisí i problematika představa novinářů ve Washingtonu, že hodnota zdroje je přímo úměrná jeho postavení. Novináři dávají přednost vysoce postaveným politickým činitelům, kteří dodávají reportážím punc hodnověrnosti a exkluzivity. Ačkoli je vliv médií na veřejnost objektivně ne zcela snadno změřitelný, existuje několik obecně známých vztahů médií se svým publikem. Zvláště zpravodajství o zahraniční politice nebo národní bezpečnosti se pro veřejnost často stává jediným zdrojem informací o tomto tématu. Médiím je

² Kristina Borjesson, *Feet to the Fire: The Media After 9/11: Top Journalists Speak Out* (New York: Prometheus books), 127.

Helen Thomasová je nejdéle sloužící korespondentkou Bílého domu. Do Bílého domu nastoupila v době vlády prezidenta Eisenhowera.

³ Existuje několik vysvětlení, proč tak neučinili. Zaprvé, sami občané se v průzkumech veřejného mínění vyjádřili pro sesazení Husajna a zároveň neexistovaly jasné důkazy, že irák zbraně hromadného ničení nevlastní. Také již od září 2002 Republikáni osočovali Demokraty z nedostatečného patriotismu, pokud neodsouhlasí rezoluci. Ani samotná rezoluce se jasně nevyjadřovala k válce – dávala administrativě možnost k použití vojenské síly proti Iráku.

⁴ *Pseudoudálost*- událost, která je zinscenovaná pro média a bez jejich existence by se nestala, např. tisková konference, politické prohlášení apod.

připisován ještě výraznější vliv v těch případech, kdy podávají informace o tématu, na který si příjemci sami nevytvořili názor. Platnost těchto teorií potvrzuje fakt, že 70—80% Američanů vnímalo bezprostřední hrozbu Husajnova režimu nebo věřilo v jeho zapojení do zářijových útoků.⁵

Většina Američanů k získávání informací sleduje televizní zpravodajství, díky své sledovanosti mají větší vliv na veřejné mínění než tištěná média. Televizní zpravodajství podle výzkumů však odvedlo v předválečném období ještě horší práci v podávání korektních informací svým divákům. Podle výzkumu *Fair*, z 390 rozhovorů ve večerním zpravodajství byly jen 3 z nich s osobnostmi stojící proti válce.⁶ Terčem kritiky se stal však zejména elitní tisk a z několika důvodů je i tato práce zaměřena na tištěná média.

Tisk se od jiných médií—rádia, televize a internetu—odlišuje především svou původností zpráv. V 85% jsou reportáže psané v redakci deníku, zatímco televize produkuje maximálně jen 56% původních zpráv a daleko více se spoléhá právě na tištěná média nebo agenturní zdroje. McCombs prokázal, že média využívají jako zdroj témat a informací pro vlastní zpravodajství konkurenční média. Tato teorie *intermediální nastolování agendy* vysvětluje, jak se agendy jednotlivých médií překrývají a dochází zčásti k přebírání agendy od *elitních médií*.⁷ Největší potenciál ovlivňovat tematickou agendu ostatních médií má tzv. *newspaper of record* [noviny hlavního záznamu událostí, národní renomované noviny proslulé i mezinárodně] deník *The New York Times*.⁸ Mezi elitní média se dále řadí například *The Washington Post* nebo *The Los Angeles Times*. Jejich výsadní postavení spočívá jak ve velkém tiskovém nákladu a lidských kapacitách redakcí, ale také největší exkluzivitě. Elitní deníky mají největší potenciál ovlivnit politické rozhodování nebo veřejné mínění, a proto informátoři, kteří chtějí dostat na veřejnost důležitou zprávu se ji budou snažit vydat ve

⁵ Karlyn Bowman, „Public Opinion on the War with Iraq“, (*American Enterprise Institute for Public Policy Research*, 2009), 3-4. <http://www.aei.org/paper/22142> (staženo 12.6. 2011).

⁶ Výzkum sledoval výskyt dezinformací ohledně zbraní hromadného ničení, Husajna a 11. září, v závislosti na sledovaném médiu. Diváci televize FOX byli v 80% přesvědčeni o pravdivosti alespoň jedné mylné informace, diváci CBS pak v 71%, ABC v 61%, NBC v 55% a CNN také v 55%. Čtenáři tisku jen v 47% a posluchači rádia PBS-NPR jen v 23%.

Steven Kull et al. Eds, „Misperceptions, the Media and the Iraq War“, *The PIPA/Knowledge Networks Poll, The American Public on International Issues*, 2003), 13.

⁷ Tomáš Trampota a Vlastimil Nečas. *Intermediální agenda českých médií. Naše společnost. 2007, roč. 5, č. 2, 2.* www.cvvm.cas.cz/upl/nase_spolecnost/100076s_AGENDA.pdf (staženo 20.5.2011).

⁸ Dearing a Rogers říkají, že když televizní producenti, rádia a ostatní noviny rozhodují o zprávách, které ten den dostanou nejvíce prostoru a pozornosti, tak se nejprve podívají, co ten den přinesl *The New York Times*. James Dearing a Everett M. Rogers, *Communication Concepts 6: Agenda-Setting* (Thousand Oaks: Sage publications, 1992), 32.

spolupráci právě s nimi. Elitní jsou však zejména proto, že tyto deníky čte americká elita a o dění informují samotnou administrativu. Selhání *The New York Times* má tedy daleko vážnější důsledky než je tomu u jakéhokoli jiného amerického média. Dokazuje to i přední člen Bushovy administrativy Richard Armitage: „ten, kdo má hlavní slovo v otázkách národní bezpečnosti, jsou *The New York Times* a *The Washington Post* ... Noviny jako bývalý *The Knight Ridder*, když se podíváte na jejich reportáže...po celou iráckou válku, shledáte, že ho dělali velmi dobře — velmi přesvědčivě a velmi kriticky. I přesto dáváme příliš důvěry *The New York Times* a *The Washington Post*.“⁹

Závažnost tématu práce nemusí být čtenáři na první pohled zřejmá, ale mylné informace v médiích měly výrazný vliv na rozhodování veřejnosti o podpoře invaze do Iráku. Jeden výzkumný projekt ukázal, že kdyby veřejnost měla všechny *tehdejší dostupné informace*— nikoliv definitivní odpověď na to, zda Irák vlastní či nevlastní zbraně hromadného ničení, a kdyby si veřejnost byla vědoma nedostatku důkazů, jaké tajné služby mají — tak by válku podpořila odhadem jen ve 23%.¹⁰ Zůstává otázkou, zda by s tak nízkou domácí podporou Bushova administrativa invazi podnikla. Příznivci behavioralistického přístupu¹¹ by nejspíše navrhli, že veřejné mínění by následně ovlivnilo politické rozhodnutí, což je sice možné, ale dnes již neprokazatelné. Tato práce nehledá odpověď a ani neodpoví na otázku, zda by objektivní a kritické zpravodajství předešlo válce. Zpravodajství selhalo a přestože se některé editoriały nebo komentáře stavěly proti válce, nemohly ji odvrátit.

Ačkoli primární zodpovědnost za válku v Iráku leží na administrativě, je patrné, že větší reflexi a veřejnou sebekritiku v ohledu vstupu do války provedla média. Představitelé Bushovy administrativy se doposud za své nepravdivé výroky ani manipulaci s důkazy neomluvili.

Členění práce

Práce se skládá ze tří hlavních kapitol. Účelem první kapitoly je představit nejdůležitějšího aktéra předválečného zpravodajství— Bushovu administrativu, která svou proválečnou kampaní utvářela kontext, ve kterém zpravodajství vznikalo, a i tedy

⁹ „Richard Armitage on the Media and National Security“, *Big Think*, 1. února 2008, <http://bigthink.com/ideas/3070> (staženo 15.6.2011).

¹⁰ Steven Kull et al. Eds, „Misperceptions, the Media and the Iraq War“, *The PIPA/Knowledge Networks Poll, The American Public on International Issues*, 2003), 13.

¹¹ Politologická metoda, která studuje vliv chování jednotlivce na politiku a vliv politických aktérů na společnost.

překážky, jakým museli novináři čelit. Cílem kapitoly je zároveň pomocí úryvků z důležitých článků deníku *The New York Times* a vydavatelství *The Knight Ridder* seznámit čtenáře s rozdíly v jejich zpravodajství, jež bude později podrobena obsahové analýze. Podkapitoly popisují neobvyklé praktiky administrativy, která potřebovala své politické rozhodnutí o invazi podpořit fakty. Snaží se představit hlavní osobnosti, skupiny a proces, jakým vznikaly analýzy, které měly dokázat, že tajné služby podcenily iráckou hrozbu a proti Iráku je nutné zakročit dříve, než budou zbraně hromadného ničení použity proti Spojeným státům nebo jeho spojencům.

V druhé části práce je představeno předválečné zpravodajství deníku *The New York Times* a vydavatelství *The Knight Ridder*, tedy nejkritizovanějšího zpravodajství s tím nejocetňovanějším. Následně je provedena komparace jejich kvantitativních obsahových analýz. Jelikož je *The New York Times* často kritizován za své zpravodajství, v této části práce považuji za důležité zabývat se téměř neznámým aspektem jejich předválečného zpravodajství, a to sice rozkolem mezi reportéry a editory uvnitř těchto novin ohledně preferovaných článků na první straně a reportáží Judith Millerové, které výrazně ovlivnilo proválečné vyznění zpravodajství celého deníku. Tato část zároveň řeší rozdílnost postojů k válce mezi proválečným zpravodajstvím *Timesů* a jeho protiválečnými editoriiály.

Třetí kapitola identifikuje základní rysy selhání médií, které se následně snaží vysvětlit jako důsledek kombinace čtyř faktorů. Prvním z nich je dlouhodobý vývoj a systém americké žurnalistiky, kdy zejména ekonomický tlak ovlivňuje kvalitu zpravodajství a přirůstání médií k administrativě. Dalšími faktory jsou atmosféra patriotismu po 11. září nebo techniky psaní zpráv, například styl převrácené pyramidy nebo nadměrné citování anonymních zdrojů. Poslední faktorem je osobní selhání reportérů a editorů, které je rozepsáno na příkladu *The New York Times* a jejich reportérky Judith Millerové.

Práce si klade za cíl vysvětlit selhání jako výsledek několika faktorů, neboť se domnívám, že vzrůstající závislost novinářů na vládě nebo mylné informace z jiných zdrojů, kterým se selhání často přičítá, nejsou v žurnalistice ničím novým, a proto podle mého názoru nemohou jen samy o sobě vysvětlit tak fatální selhání jako v případě Iráku. Hlavní důraz je kladen na roli dlouhodobých systémových problémů americké žurnalistiky, které toto selhání předurčily, teorii indexování a modelu kaskádové aktivace pro rozšíření tohoto selhání spolu s intermediálním nastavováním agendy.

Rozbor literatury

Kritických textů věnujících se americkému předválečnému zpravodajství vyšlo ve Spojených státech několik. Vlna opravdového rozhořčení nad válkou, a tedy i největší kritiky proválečné americké žurnalistiky, se vznesla již několik měsíců po invazi. Většina textů, které se kritikou médií zabývají vyšly v období mezi květnem roku 2003 až rokem 2005. Množství reakcí mezi kritiky vzbudila *mea culpa* editorů *The New York Times* vydaná v květnu 2004, následovaná omluvou *The Washington Post* a dalšími jednotlivými novináři jako Davida Rose z *Vanity Fair*.

V českém prostředí podobná analýza neexistuje. Z tohoto důvodu práce čerpá výhradně z anglofonní literatury. Ani zde však není nabídka relevantních textů široká. Zdá se, že pro autory i čtenáře je přitažlivější téma samotného mediálního přenosu války v Iráku, tzv. *embedded journalists*, a v případě předválečného období je řada analýz věnována práci tajných služeb. Téma selhání médií se většinou vyskytuje jako součást těchto knih, buď jako esej nebo v několika odstavcích napříč celou knihou.

Málo z vydaných textů se však snaží najít hlubší příčiny tohoto selhání jinde než v obecně známém zdůvodnění, že žurnalisté se nechali vládou „krmit z ruky“ a důvěřovali iráckým informátorům. Takto selhání médií vysvětlují autoři z magazínu *Slate* nebo *The Raw Story*. Eric Boehlert v *Lapdogs: How the Press Rolled Over For Bush* klade přehnaný důraz na obavy novinářů z nařčení liberální předpojatosti po celou vládu G. W. Bushe, kterou ve své knize dokumentuje. O něco komplexnější vysvětlení chování médií nabízí Lance Bennett na příkladu několika situací z historie americké žurnalistiky. Jako autor teorie indexování je jeho kniha *When the Press Fails: Political Power and the News Media from Iraq to Katrina* primárně zaměřena na podporu jeho teorie. V knize srovnává zpravodajství různých událostí jako iráckou válku nebo hurikán Katrina. Důrazem na indexování však opomíjí některé z dalších aspektů, které ovlivňovaly a vysvětlují selhání zpravodajství v předvečer války v Iráku (zejména dlouhodobý vývoj žurnalistiky). Samostatný text, který by se věnoval pouze selhání médií před válkou v Iráku, vysvětlující jej jako kombinaci různorodých faktorů, neexistuje.

Na média lze nahlížet a hledat příčinu jejich selhání v mediálních teoriích různých disciplín. Médiím se kromě politické vědy, která se zaměřuje zejména na tzv. *press— state relations*, věnuje i sociologie a antropologie. Nesmírně přínosné byly

rozhovory žurnalistů reflektujících toto selhání, které byly cenné k pochopení komplexnosti celé situace. Desítky rozhovorů jsou součástí projektu orální historie *Echochamber*, dále knihy Kristiny Borjessonové *Feet to the Fire: The Media After 9/11: Top Journalists Speak Out* nebo dokument Billa Moyerse *Buying the War*. Přirozeně, práce čerpá a odkazuje na množství novinových článků, a to zejména deníku *The New York Times*, *The Knight Ridder* a *Editor and Publisher*.

Práce je z hlediska metodologie deskriptivní analýzou s komparativními prvky, zakládající se na kvalitativním přístupu. V druhé části práce je využita komparativní obsahová analýza, kvalitativní i kvantitativní.

ADMINISTRATIVA

*„Vážený pane prezidente,
je možné, že irácká vláda v nějaké formě podpořila nedávné útoky na Spojené státy. Ale i když důkazy přímo nespojují Irák s těmito útoky, každá strategie zacílená na vymýcení terorismu a jeho sponzorů musí zahrnovat pevné odhodlání a snahu odstranit Saddáma Husajna od moci v Iráku.“¹²*

Dopis neokonzervativců G. W. Bushovi, 20. září 2001

V prezidentské kampani roku 2000 si nešlo nevšimnout, že George W. Bush měl jako možný budoucí prezident naprostý nedostatek zkušeností i znalostí ohledně mezinárodní politiky. Před svým zvolením byl pouze několikrát na zahraniční návštěvě a co se týká přehledu v mezinárodním dění, údajně nebyl schopen jmenovat ani prezidenta Pákistánu či Indie. Kvůli těmto nedostatkům Bush výrazně spoléhal na svůj zkušený zahraničněpolitický tým tzv. Vulkánů, kteří byli často přirovnáváni k Trumanovým *wise men*.¹³ Jelikož mnoho z nich patřilo mezi členy administrativy Bushova otce, obecně se očekávalo, že se Vulkáni vrátí k podobně umírněné zahraniční politice i v případě funkčního období jeho syna. Sám G.W. Bush v prezidentské

¹² „Letter to President Bush on the War on Terrorism“, *Project for the New American Century*, <http://newamericancentury.org/Bushletter.htm> (staženo 1. 6. 2011).

¹³ Skupina poradců prezidenta Trumana, kteří formovali americkou zahraniční politiku po Druhé světové válce.

kampani prohlásil, že „nechce být světovým četníkem,“ a naopak bude snižovat angažovanost Spojených států v zahraničí.¹⁴ S příchodem Bushe do Bílého domu však byl naplánován nový směr zahraniční politiky, jenž byl výrazně ovlivněn myšlenkami a cíli neokonzervativního hnutí. Tato politika byla veřejně představena až po útocích 11. září, které nabídly příležitost k jejímu uplatnění.

Neokonzervativní hnutí

Jak napsal Irving Kristol, neokonzervatismus není pouhým hnutím, je to „přesvědčení.“¹⁵ Podle něj jsou jeho zastánci přesvědčeni o „neuvěřitelné vojenské nadřazenosti Spojených států,“ která by se měla využívat k sesazení nepřátelských režimů a podpoře liberální demokracie v jiných zemích.¹⁶ Neokonzervativismus má své počátky v 60. letech mezi Demokraty, kteří nesouhlasili se stranickým postojem proti válce ve Vietnamu a byli pohoršeni antiamerickými sentimenty levice. Neokonzervativce spojovalo také zklamání z Johnsonovy myšlenky Velké společnosti, obavy z expanzionismu OSN, ale i židovský původ většiny z nich. Mnozí z neokonzervativců studovali pod vedením židovského filosofa Lea Strausse nebo vojenského stratéga Alberta Wohlstettera. Představy neokonzervativců o zahraniční politice tedy přesně odpovídaly kombinaci učení jejich mentorů—ústředním cílem hnutí kromě výše zmíněného rozšiřování liberální demokracie do ostatních států byla až militantní obhajoba Izraele. Neokonzervativci s cílem zabezpečit pozici Izraele v regionu prosazovali odstranění Saddáma Husajna z Iráku, od čehož si slibovali spuštění vlny demokratických revolucí na Blízkém východě. Toto odhodlání přetrvávalo již od devadesátých let, kdy se nepodařilo prosadit jeho sesazení v rámci první války v Perském zálivu.

„Jste jedni z nejlepších mozků naší země,“ řekl Bush na setkání prominentního (neo)konzervativního think tanku *American Enterprise Institute*. „Dokonce tak dobří, že moje vláda vás zaměstnává asi dvacet.“¹⁷ Neokonzervativci obsadili klíčové pozice Bushova kabinetu: Dick Cheney se stal viceprezidentem a Scooter Libby jeho vedoucím

¹⁴ „First Debate Transcript: Page 11“, *ABC News*, <http://abcnews.go.com/Politics/story?id=122824&page=1> (staženo 1. 6. 2011).

¹⁵ Irving Kristol, „The Neoconservative Persuasion“, *The Weekly Standard*, 25. srpna 2003, <http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/003/000tzmlw.asp> (staženo 10. 6. 2011).

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Le stratège et le philosophe. *Le Monde*. 15. dubna 2003, dostupné na http://www.lemonde.fr/old-horizons/article/2003/04/15/le-stratège-et-le-philosophe_316921_3230.html (staženo 13. 6. 2011).

kanceláře. Donald Rumsfeld obsadil post ministra obrany a přivedl s sebou Paula Wolfowitz, svého náměstka a poradce Richarda Perla. Richard Armitage zastával funkci náměstka ministra zahraničí (obsazení administrativy viz příloha č. 1). Každý z nich se angažoval již dříve v *Project for New American Century*, think tanku prosazující změnu režimu v Iráku. Z výše jmenovaných jsou jen Wolfowitz, Perle a Libby židovského původu. Cheney patří vyznáním mezi metodisty, Rumsfeld mezi římské katolíky, stejně tak jako Armitage. Přesto se Cheney a Armitage angažovali v židovských organizacích, například byli členy správní rady *Jewish Institute for National Security Affairs*.

Krize jako příležitost

Odstranění Husajna bylo zakotveno v politické agendě vlády již od počátku jejího funkčního období. Podle dokumentů poskytnutých tehdejším ministrem financí Paulem O’Neillem již v únoru 2001 se na programu schůze Rady národní bezpečnosti objevily body k diskusi o post-Saddámově Iráku.¹⁸

Plán Bushovy administrativy k sesazení Husajna byl ve skutečnosti 5 let starý a původně nabídnutý Washingtonským think tankem Institute for Advanced Strategic and Political Studies izraelskému premiérovi Benjaminu Netanjahovi. Středobodem tohoto plánu bylo odstranění Husajna izraelským preemptivním zásahem a nastolení vlády jordánského královského rodu Hášimovců.¹⁹ Podle plánu mělo následovat izraelské bombardování Sýrie a Libanonu pod záminkou zastavení toku falešných a špinavých peněz z obchodu s drogami. Druhou možností argumentace byla otázka zbraní hromadného ničení.²⁰ Netanjahu tento plán pod nátlakem Clintonovy administrativy odmítl (agresivní politika v tomto plánu se neslučovala s mírovým vyjednáváním mezi Izraelem a Palestinci podle dohod z Osla). Autory tohoto plánu byli Richard Perle, Douglas Feith a David Wurmser, poradci pro národní bezpečnost v Bushově administrativě. Krize 11. září představovala příležitost pro realizaci jejich

---

¹⁸ „The Bush Files : From The Book , National Security: Page 83 - First Week's Plans For Iraqi Takeover,“ The Price of Loyalty, <http://thepriceofloyalty.ronsuskind.com/thebushfiles/archives/000067.html> (staženo 18. 6. 2011).

¹⁹ Rod Hášimovců je považován za dynastii potomků proroka Mohammeda. Až do roku 1958 vládl tento v Iráku, dnes jsou Hášimovci královským rodem pouze v Jordánsku.

²⁰ Původní název plánu zněl „A Clean Break: A New Strategy for Securing the Realm., dostupné na <http://www.iasps.org/strat1.htm> (staženo 15. 5. 2011).

blízkovýchodního plánu. Bezprostředně po útocích Rumsfeld pověřil Richarda Clarka, aby posoudil, zda je možné udeřit nejen na Usámu bin Ládina, ale i Saddáma Husajna.²¹

Je tedy důležité si uvědomit, že úmysl sesadit Saddáma Husajna nevznikl v průběhu roku 2002, ale změna režimu v Iráku byla cílem Bushovy administrativy již od počátku její vlády. Až krize 11. září a nálada americké společnosti však tento plán umožnila prosadit.

Skupina pro vyhodnocení protiteroristických strategií

Několik dnů po útocích byla v Pentagonu založena malá kancelář Davida Wurmsera a Michaela Maloofa. Ti měli za úkol hledat „vztahy mezi nesourodými organizacemi s málo společnými rysy“ neboli důkazy, že Irák podporuje terorismus Al Kájdý.²² Jejich hlavním důkazem mělo být údajné dubnové setkání únosce Mohameda Atty a iráckého konzula Ahmada Samira al Aniho na ambasádě v Praze. Jak FBI, tak CIA toto setkání popřely. CIA následně konfrontovala tým ohledně informací, které čerpal z databází tajných služeb a jejich manipulativního výkladu. Maloof byl zanedlouho zbaven přístupu do databáze, a proto se obrátil na Irácký národní kongres (INC), kteří byli „dost nápomocní“ s poskytováním informací.²³ Analýzy týmu byly posílány Wolfowitzovi a od něj Cheneymu, který je citoval v médiích. Před výročím 11. září uvedl, že administrativa dostala nové informace o množství kontaktů mezi Irákem a Al Kájdou v minulých letech. „Myslím, že jsme vyprodukovali velmi dobrý materiál,“ hodnotí svou práci s odstupem čtyř let Maloof.²⁴

Průzkumy veřejného mínění na počátku roku 2002 ukázaly, jak mnoho Američanů by nesouhlasilo s invazí do Iráku, pokud by se neprokázala spojitost mezi Saddámem Husajnem a 11. zářím. V prosinci roku 2001 sice 55% Američanů věřilo, že důkazy tohoto spojení jsou dostačující, během roku však toto přesvědčení dále klesalo. Na začátku září 2002 jen 48% obyvatel by bylo schopno ospravedlnit útok na Irák jako

²¹ Joel Roberts. „Plans for Attacks Began on 9/11“, *CBS News*, 10.září 2009, <http://www.cbsnews.com/stories/2002/09/04/september11/main520830.shtml> (staženo 10.6.2011).

²² James Bamford, *A Pretext for War: 9/11, and the Abuse of America's Intelligence Agencies* (New York: Random House, 2004), 289.

²³ „Frontline: The Dark Side, Interview Michael Maloof,“ *PBS*, <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/darkside/interviews/maloof.html#1> (staženo 14.6. 2011).

²⁴ *Ibidem*.

odplatu Husajnovi za podporu teroristů a 45% dotázaných si žádalo více a přesvědčivějších důkazů.²⁵

Jelikož Wurmser a Maloof nebyli schopni najít jasný důkaz o vazbách mezi Irákem a teroristy a i kvůli skepticizmu CIA a DIA (*Defense Intelligence Agency*, Vojenská zpravodajská služba), administrativa se zaměřila v budování podpory na irácké zbraně hromadného ničení.

Wolfowitz řekl, že to byl „jediný důvod, na kterém se všichni dokázali shodnout.“²⁶

Co však dále spojovalo neokonzervativce, jak v administrativě tak mimo ni, byla hluboká nedůvěra v tajné služby, které v minulosti již několikrát selhaly. Zmeškaly první nukleární test Indie, překvapila je Islámská revoluce v Íránu či nenadálý kolaps Sovětského svazu. Zejména však neodhadly velikost a pokročilost iráckého jaderného programu před první válkou v Perském zálivu, což neokonzervativce vedlo k závěru, že i teď tajné služby hrozbu podcenily. Problémy tajných služeb s kontrašpionáží a sběrem nejnovějších informací byly nové vládě známé. Když v 90. letech CIA neuspěla s infiltrací strany Baas, ztratila přístup k informacím „z první ruky“ o vývoji v Iráku.²⁷ Neokonzervativci tak vycházeli z přesvědčení, že „[Husajn] je vždy dál, než si myslíme, protože se v našem myšlení omezujeme jen na to, co jsme schopni ověřit a prokázat,“ řekl Perle.²⁸ George Tenet, ředitel CIA, zadal své agentuře hloubkovou analýzu vztahu Iráku s Al Kájdou, která sahala deset let zpět a zahrnovala okolo 70 000 stran dokumentů. CIA žádné takové spojení nenašla.

Kabala

Z frustrace vládních neokonzervativců, že tajné služby nedisponují informacemi, které by prokázaly vztahy Husajna s teroristickými organizacemi nebo vývoj atomové zbraně, byla v srpnu 2002 ustanovena v Pentagonu Kancelář speciálních plánů (*Office of Special Plans*, OSP, označována vnitřně i jako Kabala) pod dohledem Douglase

²⁵ Karlyn Bowman, *Public Opinion on the War with Iraq*...144.

²⁶ John Prados. *Hoodwinked*, (New York, The New Press, 2004), xiii.

²⁷ Jediný, kdo proklamoval, že takový přístup stále má být právě Írácký národní kongres, založený v roce 1992 za účelem svržení režimu Saddáma Hussajna. V raných 90. letech dostával kongres od CIA za tyto tajné informace částku 20 milionů dolarů, avšak později CIA kredibilitu kongresu zpochybnila a přerušila s INC veškeré styky. Finanční podpora však neustala od Ministerstva zahraničí, který za 11 let podpořil činnost INC 33 miliony dolarů a najal dokonce jednu z nejmocnějších lobbystických firem v USA na jeho propagaci.

²⁸ Seymour M. Hersh. Selective Intelligence. *The New Yorker*, 23.května 2003, http://www.newyorker.com/archive/2003/05/12/030512fa_fact#ixzz1RBS8e4Ri (staženo 1. 6. 2011).

Feitha. Oddělený úsek měl na starosti třídít a analyzovat dokumenty amerických i izraelských tajných služeb a spolupracovat s INC, jež měla obsáhlou síť iráckých informátorů. Z dokumentů a rozhovorů pak vybírali a spojovali kousky informací do vlastních analýz. Poradce ministra zahraničí Lawrence Wilkerson poznamenal, že Feithova kancelář tímto způsobem dala dohromady „neuvěřitelnou genealogii“ jako ze Starého zákona. Naráží tak na skutečnost, že OSP dávala dohromady naprosto nesouvislé informace na základě domněnek a dokreslovala je podle potřeby (například setkání Mohammeda Atty s iráckým vyslancem v Praze, vyvráceno jak českou, tak americkou rozvědkou).²⁹

Úkolem Feithovy kanceláře nebylo důkazy „porazit“ jen Husajna, ale také Radu národní bezpečnosti, Ministerstvo zahraničí, tajné služby a poslední skeptiky uvnitř administrativy. Další úseky Pentagonu měly hlavní body analýz OSP zahrnovat i do svých vlastních dokumentů nebo k diskusím a k interním briefinkům. Nápadně podobné nebo úplně stejné body se objevovaly i v médiích. Karen Kwiatkowská z úseku Blízkého Východu a Jižní Asie v Pentagonu řekla *The Knight Ridder* o podsouvání pozičních dokumentů Pentagonu a OSP vlivným žurnalistům a sloupkařům.³⁰ To vysvětlovalo nápadnou synchronizaci událostí mezi médii a administrativou nebo úniků informací do médií. Například v *The New York Times* vyšly v červenci 2002 tři články s informacemi o připravovaných vojenských plánech útoku na Irák.³¹ Podle bývalého tiskového mluvčího Clintona, Mike McCurry tyto úniky informací byla snaha administrativy vyvolat veřejnou debatu. Analytik Keith E. Eiler se domníval, že touto „válečnou mlhou dezinformací“ chce administrativa vyvést Irák z míry jako součást psychologické války.³²

²⁹ „Profile: White House Iraq Group,“ History Commons, http://www.historycommons.org/entity.jsp?entity=white_house_iraq_group (staženo 25. 5. 2011).

³⁰ Kristina Borjesson, *Feet to the Fire...* 377

³¹ Eric Schmitt, „U.S. Plan for Iraq Is Said to Include Attack on 3 Sides,“ *The New York Times*, 5. července 2002, <http://www.nytimes.com/2002/07/05/world/us-plan-for-iraq-is-said-to-include-attack-on-3-sides.html?scp=8&sq=iraq&st=nyt&pagewanted=1> (staženo 25.5. 2011).

Eric Schmitt, „U.S. Considers Wary Jordan as Base for an Attack on Iraq“, *The New York Times*, 10. července 2002, <http://www.nytimes.com/2002/07/10/world/us-considers-wary-jordan-as-base-for-an-attack-on-iraq.html?src=pm> (staženo 25.5.2011) a David E. Sanger a Thom Shanker, „U.S. Exploring Baghdad Strike as Iraq Option“, *The New York Times*, 29. července 2002, <http://www.nytimes.com/2002/07/29/world/us-exploring-baghdad-strike-as-iraq-option.html> staženo (25.5.2011).

Podobná informace se objevila již lednu v článku Williama Arkina pro *Los Angeles Times*, ten ale nevyvolal větší odezvu.

³² Jack Haffer. „The Fog of Newspapering“, *Slate*, 13. srpna 2002, <http://www.slate.com/id/2069369/> (staženo 29.7.2011).

Díky analýzám podporující vládní linii, které OSP produkovala, rostl pro vládu její význam na úkor důležitosti CIA a DIA, jejichž zprávy nenabízely tak pesimistické prognózy ohledně vývoje iráckého jaderného programu.

Irácká skupina Bílého domu

V létě 2002, když byly zveřejněny průzkumy veřejného mínění se ukázalo, že 58% Američanů si myslí, že Bush veřejnosti dostatečně nevysvětlil, proč by se mělo zasáhnout proti Iráku.³³

„Veřejnost na to neskočila,“ prohlásil Bushův poradce Karl Rove.³⁴ Další průzkumy jen potvrdily postupně klesající podporu pro zásah do Iráku. Oproti minulému podzimu, kdy v říjnu 2001 bylo pro invazi 81% Američanů, v srpnu to bylo už „jen“ 62%. Podpora by byla ještě nižší, pokud by USA jednaly bez evropských spojenců a bez souhlasu OSN. Evropské spojence invaze považovalo za důležité 86% respondentů a podporu OSN 81%.³⁵ První výročí útoků na Světové obchodní centrum představovalo příležitost pro začátek nové intenzivní proválečné kampaně. Její přípravu měla na starosti nově ustavená Irácká skupina Bílého domu (*White House Iraq Group*, WHIG).

Osmičlená pracovní skupina byla vytvořena v srpnu 2002 Andrewem Cardem, ve které se jednou týdně scházeli její členové Condoleeza Riceová, Scooter Libby, Karen Hughesová a komunikační poradci dalších členů vlády.³⁶ Hlavním stratégem a koordinátorem kampaně byl Karl Rove, vlivný Bushův poradce.³⁷ Skupina měla za úkol „strategickou komunikaci“ s veřejností, zejména stupňování rétoriky o nebezpečí, jaké pro USA představuje Husajn. Bývalý mluvčí Bílého domu Scott McClellan vyvrátil jakékoli konspirační teorie o fungování WHIG, podle něj skupina pracovala na bázi klasické permanentní kampaně.³⁸ To ovšem není ani trochu uklidňující, když dodal, že

³³ „„CNN Edition with Wolf Blitzer: Interview With Condoleezza Rice; Pataki Talks About 9-11; Graham, Shelby Discuss War on Terrorism”, *CNN*, 8.září 2002, <http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/0209/08/le.00.html> (staženo 15.6.2011).

³⁴ Michael Isikoff a David Corn, *Hubris: The Inside Story of Spin, Scandal, and the Selling of the Iraq War* (New York: Three Rivers Press, 2006), 29.

³⁵ Karlyn Bowman, „Public Opinion on the War with Iraq“,...3.

³⁶ WHIG pod vedením Andrew Card, složené z Karl Rove, Karen Hughes, Mary Matalin, Nicolas E. Calio, James R. Wilkinson, Condoleezza Rice, Stephen Hadley a I. Lewis Libby.

³⁷ Rove měl na prezidenta díky svému dlouholetému přátelství s Bushem již od dob jeho guvernérství tak velký vliv, že se mu přezdívalo „Bushův mozek.“ Pro kontroverze, které jej obklopovaly někdy také „Darth Vader.“

³⁸ Scott McClellan *What Happened: Inside the Bush White House and Washington's Culture of Deception* (New York: Public Affairs, 2008), 63.

permanentní kampaň znamenala „politikaření postavené na manipulaci s pravdou, polopravdami, překrucováním pravdy a klamání.“³⁹ WHIG opakovanými dezinformacemi vytvořil falešný dojem, že Husajn usiluje o jadernou zbraň, která by doplnila jeho arzenál biologických a chemických zbraní hromadného ničení. Skupina Husajna vykreslovala jako psychopatického diktátora nebezpečného pro vlastní lid i Spojené státy a od rozpoutání jaderného holocaustu může být zastaven pouze americkými vojenskými silami.

Techniky, jaké skupina používala k prodeji války, byly velmi podobné marketingovým strategiím. Jednalo se o neustálou práci s médii, vytváření zpráv, vlastních analýz, synchronizace chytlavých sloganů, podsouvání exkluzivních informací blízkým žurnalistům. Klasický způsob řízeného úniku informací do médií, byl skupinou WHIG doveden až k dokonalosti.

Ráno 8. září vyšel na přední straně nedělních *The New York Times* článek o tom, že se Irák pokusil nakoupit části nutné pro sestrojení jaderné zbraně. Jak tvrdil článek, hliníkové trubice byly určené do centrifug k obohacování uranu. „Trubice představují dostatečný důkaz pro Washington, který nebude čekat až analytici najdou pevnější důkazy. Článek uzavírá slavnou větou „The first sign of a 'smoking gun,'... may be a mushroom cloud. [V doslovném překladu: „První znak ‚zbraně s kouřící hlavní‘ (ve významu ‚nezvratitelný důkaz) může být atomový hřib.“] Takto varuje množství anonymních vysokých vládních činitelů před přílišně dlouhým čekáním na zásah. Jasný důkaz, že Husajn vlastní atomovou zbraň by se mohla objevit ve formě výbuchu.“⁴⁰

Taková zpráva by se za normálních okolností neměla médiím dostat. Informace dokonce přišla ještě před vydáním nové tajné zprávy CIA, ve které byly trubice zmíněny. Zdá se, že zpráva o trubicích však byla pro válečnou kampaň byla natolik cenná, že se ji WHIG rozhodl „odtajnit“ veřejnosti aniž by jeho členové porušili zákon. Řešení se nabízelo v podobě řízeného úniku médiím a poté komentováním informací. Judith Miller a Michael Gordon, uznávaní novináři *The New York Times*, v článku uvedli i chytlavý slogan o nebezpečí „atomového hřibu,“ který jim skupina podstrčila. V ten samý den se na všech televizních stanicích objevili zástupci kabinetu Condoleeza Riceová (CNN), Dick Cheney (NBC), Donald Rumsfeld (CBS), Colin Powell (Fox) s tím, že sice nemohou prozradit, co je obsahem tajné zprávy Národního zpravodajského

³⁹ Ibidem, Preface Xiii.

⁴⁰ Michael Gordon a Judith Miller. The Iraqis; U.S. Says Hussein intensifies Quest for A- bomb Parts, *The New York Times*, 8.září 2002, <http://www.nytimes.com/2002/09/08/world/threats-responses-iraqis-us-says-hussein-intensifies-quest-for-bomb-parts.html> (staženo 25. 5. 2011).

odhadu (*National Intelligence Estimate*, NIE), ale poukazovali na článek v *Timesech*: „... nemůžu samozřejmě mluvit o specifických údajích tajných služeb, ale je již veřejně známé, že se [Husajn] snažil získat...ten druh trubic, které jsou nutné k sestrojení centrifugy.“⁴¹

Podle *The Knight Ridder* však Bushovo obvinění z 12. září 2002 v projevu v Cincinnati ve skutečnosti naznačuje, že „země je teprve na počátku dlouholeté práce, která by vedla k výrobě zbraně.“⁴² Po zveřejnění NIE zprávy *The Knight Ridder* psali o „ostrém rozkolu mezi experty“ ohledně interpretace trubic. Zveřejnění pouze jednoho názoru týkajících se trubic a ignorování toho opačného, byl podle analytiků tajných služeb „typický způsob, jakým administrativní přistupuje k tajným zprávám o Iráku.“⁴³

Zahájení proválečné kampaně začátkem září znamenalo pro vládu další dvě strategické výhody. Ve stejné době kulminovala i předvolební kampaň kandidátů do Kongresu. Válka proti teroru, přenesena do popředí zájmu veřejnosti, dodala Republikánům další silný argument do volební kampaně. Kandidáti se veřejně hlásili k tvrdému postoji prezidenta, a naopak nařkli Demokraty ze slabosti postavit se teroru, pokud neschválí říjnovou rezoluci Kongresu opravňující prezidenta použít sílu proti Iráku.⁴⁴ Administrativa si tak zajistila veřejnou podporu členů Kongresu a zároveň i úspěšné zvolení svých kandidátů.⁴⁵

Národní zpravodajský odhad

Kongres, který měl zatím o situaci přehled jen z médií, si před jednáním o rezoluci vyžádal Národní zpravodajský odhad. Jedná se o zprávu nejvyšší důležitosti vydávanou na žádost Kongresu nebo administrativy k tématům národní bezpečnosti. Informacemi se na ní podílí všech 16 tajných služeb USA. Bílý dům nepodporoval její vydání v otázce Iráku. Vláda si byla vědoma slabých důkazů, které tajné služby mají a

⁴¹ „ Transcript of Interview with Vice-President Dick Cheney on Meet the Press, 8 September 2002,“ Mt. Holyoke, <http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/bush/meet.htm> (staženo 25.5. 2011).

⁴² Johnatan Landay. „ Iraq has been unable to get materials needed for nuclear bomb, experts say,“ *The Knight Ridder Newspapers*, 12.září 2002. <http://www.mcclatchydc.com/2002/09/12/8554/iraq-has-been-unable-to-get-materials.html> (staženo 1. 6. 2011).

⁴³ Warren P. Strobel a Jonathan S. Landay. „Infighting among U.S. intelligence agencies fuels dispute over Iraq,“ *The Knight Ridder Newspapers*, 4. října 2002, <http://www.mcclatchydc.com/2002/10/24/8604/infighting-among-us-intelligence.html> (staženo 1. 6. 2011).

⁴⁴ Profile: White House Iraq Group,...

⁴⁵ Republikáni doplňující volby do Kongresu na pozdím 2002 vyhráli. Takové vítězství je velmi nezvyklé, jelikož v drtivé většině těchto voleb, strana prezidenta většinou prohrává.

zpráva by jejich pochybnost Kongresu okamžitě odhalila. George Tenet a jeho tým měl na sepsání zprávy něco přes 2 týdny, během kterých je asi desetkrát navštívil Cheney a Libby, což bylo velmi neobvyklé (za celou historii CIA ji prý žádný z viceprezidentů nikdy nenavštívil, prezidenti jen jednou v rámci oficiální ceremonie).⁴⁶ Až do odhalení Plamegate⁴⁷ bylo jméno „Scootera“ Libbyho veřejnosti skoro neznámé. Poradce viceprezidenta byl na veřejnosti velmi nenápadný, až neviditelný. Za celou dobu své funkce se snažil vyhnout jakýmkoli prohlášením do tisku pod svým jménem. To on je však nejčastěji v médiích citován jako *senior administration official*.⁴⁸ V názorech a praktikách se Libby natolik podobal viceprezidentovi, že je označován jako *Cheneyho Cheney*. Svou loajalitu projevoval především viceprezidentovi — informace, které se Libbymu ze CIA dostávaly, podával jen Cheneymu, který si některé z nich nechával pro sebe dokonce i před prezidentem.⁴⁹

Ačkoli oficiální vyšetřovací komise Patricka Fitzgeralda v roce 2006 neodhalila žádný tlak administrativy na vypracování NIE, analytikové pracující na zprávě tvrdí opak. Stěžovali si na pomyslné „kroucení zápěstí,“ kdy jim při osobních rozhovorech z očí do očí byly po týdny kladeny stále stejné otázky ohledně interpretace dat.⁵⁰ *The Knight Ridder* v článku uvedl jejich výpověď, kdy Bílý dům a Pentagon tlačili na analytiku, aby „zdůrazňovali informace, které podporují Bushovu politiku...a zatajovali informace, které by mohly podkopat podporu války.“⁵¹

Výsledná zpráva NIE byla postavena na již neaktuálních informacích z počátku 90. let a obsahovala asi 5 nových informací, postavených na výpovědích informátorů (o mobilních laboratořích), padělané zprávě o nákupu uranu z Nigeru a pochybné

⁴⁶ „Dark Side: The National Intelligence Estimate“ (video), PBS, <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/darkside/view/> (staženo 3.7. 2011).

⁴⁷ Aféra z července 2003, kdy nejvyšší představitelé administrativy odtajnilí identitu tajné agentky CIA Valerie Wilsonové jako pomstu jejímu manželovi, bývalému velvyslanci, Josephu Wilsonovi. Ten ve svém článku (Joseph Wilson. „What I Didn't Find in Africa“, *The New York Times*, 6. července 2003, <http://www.nytimes.com/2003/07/06/opinion/what-i-didn-t-find-in-africa.html>) zveřejnil, že administrativní dezinterpretovala závěrečnou zprávu z jeho mise v Nigeru, kde vyvracel tvrzení, že by se Irák snažil tajně nakoupit 500 tun uranu. Administrativa se snažila o diskreditaci Wilsona tak, že několika novinářům byla prozrazena identita jeho ženy, krycím jménem Valerie Plame a okolnosti, za jakých byl Wilson do Nigeru poslán. Jméno Valerie Wilsonové poprvé vyšlo ve sloupku Roberta Novaka „Mission to Niger.“ (Robert Novak. „Mission to Niger“, *The Washington Post*, 14. července 2003, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/10/20/AR2005102000874.html>).

⁴⁸ Marcy Wheeler. *Anatomy of Deceit: How the Bush Administration Used the Media to Sell the Iraq War and Out a Spy* (Berkeley: Vaster Books, 2007), 102.

⁴⁹ Marcy Wheeler. *Anatomy of Deceit...*, 12.

⁵⁰ „Dark Side: The National Intelligence Estimate“ (video)...

⁵¹ Jonathan S. Landay. „CIA Report Reveals Analysts' split over extent of Iraqi Nuclear Threat“, *The Knight Ridder*, 4. října 2002, <http://www.mcclatchydc.com/2002/10/04/8587/cia-report-reveals-analysts-split.html> (10.6. 2002).

interpretaci použití hliníkových trubíc. Obsahovala zřejmě jedinou pravdivou informaci — Husajn by nepoužil zbraně hromadného ničení, pokud by nebyl vyprovokován.

Na základě NIE zprávy přijaly obě komory Kongresu během dvou dnů (10. a 11. října) rezoluci HJ Res 114, která opravňovala Spojené státy k použití síly proti Iráku. Přijetí rezoluce se promítlo ve střídání komentátorů v médiích- na místo politických expertů nastoupili vojenští experti, což byl jeden z prvních signálů, že se vláda chystá sílu opravdu použít.

Vojenští poradci

Speciální útvar Pentagonu najal celkem 75 vysloužilých generálů, kteří byli vládou a firmami z vojenského průmyslu zaplacení k propagaci invaze. „Nechtěli jsme na nich [novinářích] být závislí jako na primárním způsobu, jak dostat naši informaci ven,“ komentoval ustavení skupiny pracovníků z Pentagonu.⁵² Největší počet poradců byl aktivních při Fox News, NBC a CNN, někteří byli zváni do rádií, poskytovali rozhovory do tisku nebo psali tzv. op-ed články.⁵³ Nejméně 9 z jejich op-ed publikoval i *The New York Times*. Vysloužilí generálové, kteří vzbuzovali punc hodnověrnosti, dostávali od Pentagonu tzv. *talking points*, které vykreslovaly Irák jako okamžitou hrozbu. Neodpověď na Saddámovu hrozbu by mohlo být pro Spojené státy fatální, zatímco osvobozenecá válka měla být podle jejich názoru rychlá a finančně nenáročná. V mnoha případech se nejednalo o vnucenou pozici a rétoriku Pentagonu. Někteří z generálů byli členové jiných iniciativ pro osvobození Iráku, vysloužilí vojáci také mají přirozené sympatie pro armádu a mnoho z nich sdílelo s administrativou názor, že negativní válečné zpravodajství zmařilo snahy Američanů ve Vietnamu a tato špatná zkušenost s médii se nesmí opakovat. Generál Paul E. Vallely ve své studii z roku 1980 psal, že po zkušenosti ve Vietnamu je třeba „radikálně nového přístupu k psychologickým operacím v budoucích válkách ... zacílit nejen na cizího nepřítele ale také domácí publikum.“⁵⁴

---

⁵² David Barstow. „Behind TV Analysts, Pentagon’s Hidden Hand“, *The New York Times*, 20.dubna 2008, http://www.nytimes.com/2008/04/20/us/20generals.html?_r=1&pagewanted=print (staženo 10.6. 2011).

⁵³ Názory a komentáře umístěné na protilehlé straně k editoriólům, odtud op-ed (*opposite the editorial page*).

⁵⁴ *Ibidem*.

Protiválečný disent

Pro odborníky i mezinárodní organizace byla tvrzení Bushovy administrativy v průběhu roku 2002 vysoce alarmující. Již v prosinci 2001 jako odpověď na článek *The New York Times* Mezinárodní agentura pro atomovou energii popřela, že by Irák budoval tajná zařízení na místě bývalých nukleárních pracovišť a znovu zdůraznila, že veškerá zařízení byla neutralizována v roce 1991.

Obzvláště kontroverzní byl srpnový projev viceprezidenta, ve kterém uvedl, že „Saddám Husajn vlastní zbraně hromadného ničení“ a „již dosti brzo“ dosáhne na jadernou zbraň.⁵⁵ *Timesy* označily projev za „nejsilnější a nejpřesvědčivější důvod vlády k útoku.“⁵⁶ Naproti tomu reportérům *The Knight Ridder* jeden z jejich zdrojů řekl, že viceprezident lže.⁵⁷ V jejich reportáži byly Cheneyho výroky „v ostrém kontrastu s veřejným hodnocením CIA o snahách Baghdádu vyrobit jadernou zbraň...CIA soudí, že irácký jaderný program se pravděpodobně skládá z teoretického výzkumu na nízké úrovni.“⁵⁸

Jeden z bývalých inspektorů Scott Ritter si byl vědom s jakou vervou je schopna administrativa prosadit invazi do Iráku. Politika sankcí ani inspekcí nikdy nebyla určena k tomu, aby Irák odzbrojil a byly zrušeny sankce. Podle Rittera Spojené státy nechtěly definitivní vyhodnocení iráckého zbrojního statusu, protože hlavním cílem zahraniční politiky po roce 1991 nebylo odzbrojení Iráku, ale změna režimu.⁵⁹

Na podzim 2002 Ritter odletěl do Baghdádu a projevem před iráckým parlamentem se snažil přesvědčit Husajna, aby souhlasil s podmínkami OSN a vpustil do země další inspektory. Bylo by tak možné vyvrátit největší argumenty Bushovy vlády a předejít konfliktu. Svědectvím Rittera a IAEA o úplné likvidaci jaderných zařízení v 90. letech nevěnovala média velkou pozornost, stejně jako dalším opozičním hlasům. Pokud se na podzim 2002 v tisku jejich vyjádření vůbec objevila, bylo tak velmi zběžně a spíše ke konci článků.

⁵⁵ „Full text of Dick Cheney's speech“, *The Guardian*, 27. srpna 2002, <http://www.guardian.co.uk/world/2002/aug/27/usa.iraq> (staženo 20. 5.2011).

⁵⁶ „Buying the War“, Bill Moyers Journal, <http://www.pbs.org/moyers/journal/btw/transcript1.html> (staženo 20. 3. 2011).

⁵⁷ Jonathan S. Landay, „Iraq Has Been Unable to Get Materials Needed for Nuclear Bomb, Experts Say“, *The Knight Ridder*, 12. září 2002, <http://www.mcclatchydc.com/2002/09/12/8554/iraq-has-been-unable-to-get-materials.html> (20.5.2011).

⁵⁸ Ron Hutchenson, „Bush Administration preparing to make a case for war with Iraq“, *The Knight Ridder Newspapers*, 3. září 2002, <http://www.mcclatchydc.com/2002/09/03/8543/bush-administration-preparing.html> (staženo 1. 6. 2011).

⁵⁹ Scott Ritter, *Iraq Confidential: The Untold Story of the Intelligence Conspiracy to Undermine the UN and Overthrow Saddam Hussein* (New York: Nation Books, 2005), 290-291.

Zpráva Judith Millerové a Michaela Gordona o hliníkových trubicích, která měla prokázat snahu Iráku obnovit své jaderné kapacity, vzbudila nesouhlas mezi odborníky na energetiku a zbrojní výrobu. Trubice svými technickými parametry vyhovovaly k výrobě konvenčních raket, ne jako součást centrifugy. Irák zároveň nenakoupil další součásti pro centrifugy, proto se domnívali, že nemohou být určeny k jejich sestavení. Analytikové CIA a DIA, stejně tak jako celé Ministerstvo energetiky poslali své nesouhlasné vyjádření Tenetovi, aby jej zahrnul do zprávy NIE.⁶⁰ Jejich námitky v ní byly uvedeny jen do poznámky pod čarou.

S výjimkou *The Knight Ridder* a Joby Warricka z *The Washington Post*, média shodně přebrala tvzení administrativy, že trubice jsou součásti pro centrifugy a nesouhlasné poznámky vědců ignorovala. Odborník na jadernou energii David Albright několikrát kontaktoval Millerovou, aby upozornila na debatu ohledně trubic. Neuspěl, a proto se obrátil na Warricka, aby společně napsali článek o tom, jak se Bushova administrativa „snaží utišit dissent mezi vlastními analytiky.“⁶¹ Článek však vyšel až na straně 18 a nevyvolal větší ohlas.

S invazí nesouhlasil i velký počet uznávaných osobností. V září 2002 senátor Ted Kennedy v projevu varoval administrativu před „pokušením přeměnit patriotismus v politiku.“⁶² Irák totiž nepředstavuje bezprostřední hrozbu, která by ospravednila vládou plánovaný preemptivní útok (někdy také prezentovaný jako *preemptivní sebeobrana*). Další varovné hlasy zněly při měsíc dlouhé debatě v Kongresu, která předcházela schválení rezoluce o použití síly proti Iráku. Celkově při debatě panovala shoda nad naprosto nezbytnou mezinárodní podporou, rezoluci Rady bezpečnosti a multilaterálnímu zapojení do takové preemptivní akce. Většina poslanců a senátorů nebo bývalých politických činitelů vystupujících v debatě na půdě Kongresu se vyslovila, že by této akci měly předcházet obnovené inspekce OSN v Iráku.⁶³

⁶⁰ John Prados, *Hoodwinked...*, 97.

⁶¹ Joby Warrick, „Evidence on Iraq Challenged Experts Question if Tubes Were Meant for Weapons Program, *The Washington Post*, 19. září 2002, <http://www.washingtonpost.com/ac2/wp-dyn/A36348-2002Sep18?language=printer> (staženo 3.7.2011).

⁶² „Speech Against the Invasion of Iraq,“ Senator Edward M. Kennedy, http://tedkennedy.org/ownwords/event/sais_iraq (staženo 3. 7. 2011).

⁶³ Zúčastnili jak zástupci nynější, tak předchozích administrativy, diplomaté, think tanky, političtí analytikové. Bývalá ministraně zahraničních věcí Clintonovy administrativy Madleine Albrightová radila, aby se administrativní místo Husajna soustředila na Al Kájdu. Clintonův poradce pro národní bezpečnost Samuel Berger, že válka proti Iráku odvrátí pozornost od války proti teroru. Jimmy Carter řekl, že Bagdad nepředstavuje pro Spojené státy v dnešní době žádné nebezpečí. A jeho bývalý poradce pro národní bezpečnost Zbigniew Brzezinski varoval, že vstoupit do války bez jasné provokace je „velmi, velmi vážný krok.“ Johanna Bockman, Meagan Marshall et al., *Iraq: Differing Views in the Domestic*

Až do půlky října 2002 zůstali reportéři *The Knight Ridder* kromě bloggerů a Waltera Pincuse jedinými, kdo vládní linii zpochybňoval. Změna nastala až 10. října, kdy v *The New York Times* vyšel článek Michaela Gordona, jenž upozorňuje na rozkol mezi CIA a Bílým domem a Ministerstvem obrany nad možnou spoluprací Husajna s Al Kájdou.⁶⁴ Zároveň zpochybňuje i Bushovo tvrzení, že Irák představuje bezprostřední nebezpečí. Tedy informace, které přinesl *The Knight Ridder* již v roce 2001 a do doby Gordonova článku stály mimo zájem ostatních médií. Otištěný článek na přední straně *The New York Times* však spustil vlnu několika dalších, k administrativě kritičtějších článků i v *The Washington Post*, *LA Times* a *The Wall Street Journal*.

Listopadovým návratem inspektorů do Iráku nastala pozitivní změna i pro média. Zatímco v předchozí době byly do velké míry závislé na zdrojích z administrativy, skoupých na konkrétní informace nebo vyjádření bývalých inspektorů, již koncem roku 2002 jim byly poskytovány aktuální a veřejně dostupné informace inspektorů v terénu o stavu zbrojních programů. Postupně vydávaná prohlášení mírně oslabila argumenty Bushovy administrativy a nabídly alternativní informace k vývoji v Iráku, avšak nedá se říci, že by této možnosti média plně využila k poskytnutí vyváženějšího zpravodajství. V souvislosti s inspekcemi zmiňovala nedostatek spolupráce ze strany Iráčanů nebo nález prázdných hlavic chemické zbraně. Klíčovým momentem se stalo lednové prohlášení Mohammeda El-Baradeje, jehož agentura v Iráku nezaznamenala žádný znak jaderné aktivity. Přední strana *The New York Times* uvedla tuto informaci v jedné větě a uprostřed článku s kritikou o nedostatečné spolupráci Iráčanů, kterou přednesl Hans Blix. Členové Rady bezpečnosti, zejména Francie a Rusko, vznášeli požadavky, aby s dalšími kroky proti Iráku bylo rozhodnuto až po ukončení inspekcí, tedy zhruba za několik měsíců. Požadavek přicházel již pozdě. Armáda vládě doporučila, že pokud má k invazi dojít ještě letos, je nutné ji zahájit nejpozději v únoru kvůli horku, které by akci mohlo později značně zkomplikovat.

Policy Debate (Wikileaks Document Release, 2002), 4-6. <http://wikileaks.org/wiki/CRS-RL31607> (staženo 18.4. 2011).

⁶⁴ Michael Gordon, „Threats and Responses: U.S. Aides Split On Assessment Of Iraq's Plans“, *The New York Times*, 10. října 2002, <http://www.nytimes.com/2002/10/10/world/threats-and-responses-intelligence-us-aides-split-on-assessment-of-iraq-s-plans.html> (staženo 20.5.2011).

Mimořádné veřejné odhalení

Jakkoli Bush ve svém projevu o stavu unie zdůrazňoval, že válka proti Iráku je Spojeným státům „vnucená proti naší vůli,“ Bush ji podal spíše jako nevyhnutelnou než jako krajní možnost, poznamenal *The Knight Ridder*.⁶⁵ Jeho komentář k projevu se vztahoval zejména k „všeobecně rozšířenému pocitu“ mezi analytiky, že Bush si vybral válku „a má k ní zelenou.“⁶⁶ Důležitost této informace spočívá v tom, že inspekce v Iráku zdaleka nebyly ukončeny a 3 z 5 stálých členů Rady bezpečnosti se vyjadřovali pro dokončení mise inspektorů a místo války vyřešit iráckou krizi mírovou cestou.

O týden později, 5. února 2003, vystoupil v OSN s prezentací Colin Powell, shrnující veškerá obvinění a důkazy proti Iráku. Powell, který s projevem spojil osobní prestiž, trval na tom, aby v prezentaci nebyly použity žádné z pochybných informací. Z připravených podkladů k projevu, které byly Powellovi doručeny, jasně vyplynulo, že dokumenty nedokazují žádné z plánovaných tvrzení projevu a vycházejí dokonce z novinových článků. Powellovy pochyby vedly Teneta k nabídnutí dalších informací, které zatím nebyly veřejně zpochybněny. Jednalo se o výpovědi člena Al Kájdý Abú Láis al—Libiho (u výslechu byl mučen) a iráckého informátora s krycím jménem „Curveball“, o němž však tajné služby věděly, je bratrem jednoho z vedoucích členů INC a že falšuje své důkazy za účelem získat německé vízum. Svůj projev uzavřel Powell ještě ujištěním, že každý důkaz, který přednesl, je „podpořen zdroji, solidními zdroji.“⁶⁷ Powell tvrdí, že v té době nevěděl o pochybné kredibilitě Curveballa a al-Libiho.⁶⁸ Trval však na tom, aby za jeho zády v televizním přímém přenosu seděl Tenet jakožto záruka pravdivosti prezentace.

První strana *Timesů* věnovala Powellově prezentaci v OSN hned 3 články a každý z nich ji hodnotil výrazně kladně. Jeho prezentace, která měla podle nich „formu

⁶⁵ „Bush's State of the Union speech,“ *CNN*,... a Warren P Strobel. „White House Ratchets Up Rhetoric, Signals War with Iraq Imminent,“ *The Knight Ridder Newspaper*, 29. ledna 2003, <http://www.mcclatchydc.com/2003/01/29/8767/white-house-ratchets-up-rhetoric.html> (staženo 1. 6. 2011).

⁶⁶ Warren P Strobel. „White House ratchets up rhetoric, signals war with Iraq imminent,“ *The Knight Ridder Newspaper*, 29. ledna 2003, <http://www.mcclatchydc.com/2003/01/29/8767/white-house-ratchets-up-rhetoric.html> (staženo 1. 6. 2011).

⁶⁷ „Transcript of Powell's U.N. presentation“, *CNN*, 5. února 2003, http://articles.cnn.com/2003-02-05/us/sprj.irq.powell.transcript_1_genuine-acceptance-iraq-one-last-chance-disarmament-obligations?_s=PM:US (staženo 1.6.2011).

⁶⁸ Profile: White House Iraq Group,...

téměř encyklopedického katalogu“, přišla s „mimořádným veřejným odhalením“ informací přeběhlíků, nahrávek výslechů vězňů, fotografií.⁶⁹

Dále probíhající inspekce stále nenacházely žádné známky jaderného programu, o čemž El-Baradej informoval v půlce února a Hans Blix na počátku března.⁷⁰ Patnáctého března proběhly po celém světě největší protiválečné demonstrace v historii. Po celé planetě protestovalo mezi 10-30 miliony lidí proti válce v Iráku. V samotných Spojených státech proběhly demonstrace asi ve 130 městech, i přes zákaz pochodu New Yorkem, se u budovy OSN shromáždilo mezi 100 000 až 350 000 lidí.⁷¹ Podle průzkumů veřejného mínění se proti válce stavělo 33% Američanů, podporovalo ji 64% Američanů.⁷² Přesto, 17. března G.W. Bush a Tony Blair vyhlásili ultimátum Saddámu Husajnovi k opuštění země do 48 hodin. Po jejich uplynutí začala 20. března válka v Iráku.

KOMPARACE MÉDIÍ

The New York Times

Až po roce, 26. května 2004 vyšla omluva editorů *The New York Times* za „nedůsledné zpravodajství a ... nedostatečně prověřené kontroverzní informace,“ které mělo být agresivnější v ověřování výpovědí.⁷³ Také přiznali, že článkům o hrozbách Iráku se dostávalo předního postavení, zatímco ty kritické byly umístěny za zadní strany deníku. Bez jmenování konkrétních reportérů uvedli editoři 12 nejproblematictějších článků otištěných mezi říjnem 2001 a dubnem 2003, které vzbudily největší kritiku a napáchaly nejvíce škod.

---

⁶⁹ Steven R. Weisman. „Threats and Responses: Security Council; Powell, in U.N. Speech, Presents Case to Show Iraq Has Not Disarmed. *The New York Times*, 6. února 2003, <http://www.nytimes.com/2003/02/06/world/threats-responses-security-council-powell-un-speech-presents-case-show-iraq-has.html?pagewanted=all&src=pm> (staženo 1. 6. 2011).

⁷⁰ John Prados, *Hoodwinked...*, 257.

⁷¹ Sue Chan. „Massive Anti-War Outpouring“, CBS, 15. února 2003, <http://www.cbsnews.com/stories/2003/02/16/iraq/main540782.shtml> (staženo 29. 7. 2011).

⁷² Karlyn Bowman, „Public Opinion on the War with Iraq“, 3.

⁷³ „The Times and Iraq“, *The New York Times*, 26. května 2004, http://www.nytimes.com/2004/05/26/international/middleeast/26FTE_NOTE.html (staženo 20.5.2011).

Žena hromadného ničení

*Ministerstvo zahraničí a činitelé tajných služeb dnes oznámili, že věří že Irák vlastní dostatek obohaceného uranu a citlivých technologií k sestrojení jedné jaderné zbraně před koncem tohoto roku.*⁷⁴

Judith Miller, The New York Times, 9.června 1981

Přestože editoři ve své omluvě nechtěli jmenovat konkrétní reportéry, nikomu neuniklo, komu patří největší podíl viny. Deset z uvedených dvanácti článků neslo jméno Judith Millerové. Novinářka, kterou její dvorní kritikové Jack Shaffer a Michael Massing dramaticky označují za „odstrašující případ americké žurnalistiky“ a „exemplární příklad poddajnosti novinářů,“ ztělesňuje daleko širší problém americké žurnalistiky, a to sice spoléhání novinářů na své zdroje.⁷⁵

To je hlavním z důvodů, proč je v této části věnován prostor zejména Millerové, jejíž články vévodily předním stránkám *The New York Times* s „trháky“ o ruském virologovi, který dodal Husajnovu Iráku prudce nakažlivý druh neštovic, o hliníkových trubicích, zbraních hromadného ničení a hrozbě obnovení nukleárních kapacit Iráku. Jak se později ukázalo z uniklého emailu Millerové Johnu Burnsovi, šéfredaktorovi Timesů v Baghdádu, hlavním zdrojem pro její články byl kontroverzní irácký bankéř Ahmed Chalabí nebo další členové INC.⁷⁶

Millerová měla vlivné konexe, na nichž pracovala celá desetiletí a které byly jejími hlavními zdroji. Editorům nebylo neznámé, že spoustu informací jí poskytují i přední členové administrativy, se kterými si je velmi blízká. Podle jejích článků bylo zřejmé, že v mnohém sympatizovala s neokonzervativci, ale není pravda, že by sama jedním z nich byla. Důvod, proč se tak držela jejich linie je připisován jejím přehnaným ambicím přijít první s exkluzivními reportážemi a věřit vlastním předtuchám. Informace jí podávali zejména Perle, Wolfovitz a závisela do velké míry na OSP a zdrojích od kontroverzní postavy Michaela Maloofa.

Pozdější výpovědi Millerové pro kauzu Valerie Plame potvrdily, že Miller

⁷⁴ Judith Miller. „U.S. Officials Say Iraq Had the Ability to Make Nuclear Weapon in 1981,“ *The New York Times*, 9.června 1981, <http://www.nytimes.com/1981/06/09/world/us-officials-say-iraq-had-ability-to-make-nuclear-weapon-in-1981.html?scp=1&sq=&st=nyt> (staženo 3. 7. 2011).

⁷⁵ Franklin Foer, „The Source of Trouble,“ *New York Magazine*, 21.května 2005, <http://nymag.com/nymetro/news/media/features/9226/> (staženo 17. 5. 2011).

⁷⁶ Judith Miller s Chalabim a INC spolupracovala již od roku 1998, kdy začly vycházet její první články o zbraních hromadného ničení.

dostávala exkluzivní informace přímo od vlády a jejích agentur. Tento systém označil *Editor and Publisher* jako „malý úhledný ekosystém korupční žurnalistiky.“⁷⁷

Je na místě se zeptat, jak je možné, že informace podávané iráckým „odpadlíkem“ a členy nekredibilního INC nebo neokonzervativci, nebyly editory *The New York Times* zpochybněny, a proč bylo Millerové dovoleno z takových zdrojů čerpat. *Timesy* otiskovaly vše, co napsala a téměř s žádnými úpravami. Vysvětlení se nabízí hned několik.

„Miller je hvězda, primadona.“⁷⁸ Držitelka Pulitzerovy ceny byla pokládána za odbornici na téma terorismu a zbraní hromadného ničení. Byla známá svými elitními konexemi s monarchy a diktátory na Blízkém východě. Neoblíbená mezi kolegy pro své ostré lokty, ambice a touhu být první, byla „zanícená do svých článků, až trochu obsesivní,“ jak o ní řekl editor Bill Keller.⁷⁹ Jen několik měsíců před útoky na Světové obchodní centrum Millerové vyšla série článků o Al Kájdě a snahách teroristů získat zbraně hromadného ničení. Za tuto sérii později dostala Pulitzerovu cenu. Zanedlouho po útocích pak byl vydán její bestseller o bioterorismu. „S jejími až věšteckými články byla spíše jako Kasandra— jediná, kdo měl pravdu. A tato skutečnost jí dala v novinách neuvěřitelnou moc.“⁸⁰

Dramatické články známé novinářky také mohly jako jediné odpovědět na výzvu konkurenčního *The Washington Post*, který přišel s exkluzivními Woodwardovými články o vyšetřování 11. září a přípravách války v Afghánistánu. Reportáže Millerové často neodpovídaly standardům *Timesů*, za což byla kritizována i svými kolegy. Craig Pyes, její bývalý spolupracovník, zaslal editorům stížnost a zároveň žádost, aby jeho jméno nebylo u článků uvedeno: „nevěřím její práci, jejímu úsudku nebo jejímu vedení ... Odevzdala návrh na reportáž, která je jen o něco více než diktát vládních zdrojů za poslední dny, vyplněné nepodloženými tvrzeními a faktickými nepřesnostmi.“⁸¹ *The New York Times* nebyl sjednocen v podpoře článků Judith Millerové. „Spoustu reportérů zpochybňovalo své editory,“ vypověděl Adam Clymer, jeden z bývalých editorů *Timesů*.⁸² Zdroje z tajných služeb reportéra Jamese Risena varovaly, že zdroje

⁷⁷ William E. Jackson, Jr., „Miller's Star Fades (Slightly) at 'NY Times,“ *Editor and Publisher Online*, 2. října 2003, <http://www.commondreams.org/cgi-bin/print.cgi?file=/views03/1002-09.htm> (staženo 25.4. 2011).

⁷⁸ Franklin Foer, „The Source of Trouble...”

⁷⁹ Ibidem.

⁸⁰ Ibidem.

⁸¹ Eric Boehlert. *Lapdogs: How the Press Rolled Over for Bush* (New York: Free Press, 2006), 221.

⁸² Greg Mitchell. „Why Judith Miller Can't Catch a Break“, *Editor and Publisher*, 13. října 2005, <http://www.editorandpublisher.com/Article/Why-Judith-Miller-Can-t-Catch-a-Break> (staženo 15.7. 2011).

Millerové se mýlí a důkazy administrativy o zbraních jsou „zpolitizované.“⁸³ Ten taktéž upozornil své editory. I editoři investigativní žurnalistiky Douglas Frantz a editor zahraničních zpráv Roger Cohen několikrát hlavního editora Geralda Boyda upozorňovali na práci Millerové a její pochybné zdroje jako Chalabí anebo „šampióny z Pentagonu.“⁸⁴

Za porušení standardů *The New York Times* nebyla Millerová od nadřazených nikdy sankcionována z toho důvodu, že na první stránky deníku dodávala exkluzivní reportáže. Její reportérství naopak podpořil se slovy „Bež vyhrát Pulitzera“ i nový editor Howel Raines, který na této pozici vystřídal v roce 2001 dlouholetého editora Steva Endelberga (prý posledního z lidí, kteří se dokázali svéhlavé Judith Millerové postavit).⁸⁵ Howel Raines byl později propuštěn a Millerová byla nucena odejít v roce 2005. Ve svém dopise na rozloučenou uvedla: „stala jsem se hromosvodem pro vztek veřejnosti kvůli selhání tajných služeb, které umožnily dostat naši zemi do války... Tou opravdovou otázkou ale je, jak dobré jsou naše tajné služby. Bít posla postrádá pointu.“⁸⁶

Nikdo neobviňuje Millerovou z toho, že se v Iráku nenašly zbraně hromadného ničení. Hlavní kritika spočívá v její neochotě podrobit kritice své zdroje za účelem publikovat exkluzivní informace na první straně. Je pravda, že pranýřování jedné novinářky odvádí pozornost od těch, kteří také odvedli špatnou práci, a od většího problému— mýlili se všichni. Omluva editorů je jistě na místě, podobné gesto se však zatím marně čeká i od Judith Millerové.

Pes na zadních nohách

Přestože deník byl vyzván k omluvě a vysvětlení svého předválečného zpravodajství téměř po dva roky, zareagoval až v době, kdy se sama administrativa distancovala od Chalabího a zbraně hromadného ničení nebyly s jistotou nalezeny. Konečným pobídnutím byla editorům informace, že se nově jmenový editor David

⁸³ „Report: Dissenting View on WMD Coverage at 'NY Times'“, *Editor and Publisher*, 23. listopadu 2005, <http://www.editorandpublisher.com/Article/Report-Dissenting-View-on-WMD-Coverage-at-NY-Times-> (staženo 15. 7. 2011).

⁸⁴ Greg Mitchell. „Pressing Issues: Ignoring the Real 'One' That Got Away“, *Editor and Publisher*. 5. ledna 2006, <http://www.editorandpublisher.com/Columns/Article/Pressing-Issues-Ignoring-the-Real-One-That-Got-Away> (staženo 15. 7. 2011).

⁸⁵ Franklin Foer, „The Source of Trouble...“

⁸⁶ Judith Miller, „Judith Miller's Farewell“, *The New York Times*, 10. listopadu 2005, <http://www.nytimes.com/2005/11/10/opinion/110miller.html?gwh=701864032B4BCF730432B5FCF7F82AA3> (staženo 17. 5. 2011).

Okren chystá vydat za několik dní článek kritizující předválečné zpravodajství a zanedlouho vyjde kniha Michaela Massinga také na toto téma.

Ohlasy na omluvu byly dvojí. Kritikové nesouhlasili s výrokem, že vina podle editorů nebyla individuální, ale institucionální. *Timesy* podle nich měli uvést minimálně jméno Judith Millerové. Zároveň kritizovali naprosto paradoxní umístění omluvy (zmiňující schovávání kritických článků na zadní strany). Vyšla totiž až na straně A10. Editoři dalších deníků se však postavili za argumentaci omluvy s tím, že by pro *Timesy* bylo daleko jednodušší svést vinu na konkrétní reportéry a ostrakizovat Millerovou. Místo toho však přičetli vinu jejich vlastnímu selhání, kultuře práce v *Timesech* spolu s vysokou soutěživostí mezi médii obecně. Edward Hasserman ve svém sloupku v *The Miami Herald* glosoval, že omluva *Timesů* si zaslouží stejný komentář jako chůze psa po zadních nohách: „nebyla provedena dokonale, ale je s podivem už vůbec to, že něco takového udělal.“⁸⁷

Zatímco editoři uvedli v dopise seznam chybných článků, Okren se vyjadřuje k tomu, jak fungování redakce ovlivnilo kvalitu reportáží. Zajímavá výtku se týká ohledně změněné praxe *Timesů* v posledních letech, kdy dychtivost po exkluzivních reportážích obrátila dlouholeté nepsané pravidlo *don't get it first, get it right* [lepší než být první je mít pravdu].

Do jisté míry je možné souhlasit s prohlášením editorů, že se nedají jmenovat konkrétní reportéři. Jsou to právě editoři, kdo jsou zodpovědní za výběr článků, jejich umístění a kvalitu. Upřednostnění článků nekritických k administrativě a psaných z velmi nejasných zdrojů, nereagující na varování ostatních reportérů ohledně porušování standardů organizace a nesouhlasné články umístěné až na stranu A13 atp., je pochybení editorů především. Články, které *Timesy* publikovaly, nebyly kontroverzní jen zvenčí, ale i pro ostatní reportéry uvnitř *The New York Times*. Podle Toma Rosenstiela, ředitele *Project for Excellence in Journalism*, omluva editorů nepatří jen veřejnosti, ale zároveň těmto reportérům. „*Timesy* přiznaly, že jste měli pravdu a deník se mýlil.“⁸⁸

---

⁸⁷ Edward Wasserman, „Taking The Times“ *The Miami Herald*, 31.května 2004, <http://ewasserman.com/tag/iraq/> (staženo 3. 7. 2011).

⁸⁸ „NY Times WMD Coverage“, PBS, http://www.pbs.org/newshour/bb/media/jan-june04/nytimes_05-26.html (staženo 6.6. 2011).

Editoriály

Výkon *The New York Times* jako celku však není tak jednostranný jak se může zdát. Při bližším pohledu na tištěná média je patrné, že i v rámci jednoho deníku existují různé sekce často s protichůdnými postoji k jednomu tématu. Pokud dojde k hodnocení editoreriálů *Timesů*, pak nastává velmi schizofrenní situace. I kritikové předválečných reportáží totiž hodnotí jeho editoreriály jako nejlepší v zemi. Často se výkon *Timesů* srovnává s jeho konkurentem, *The Washington Post*. I přestože *Post* bývá kritizován za „schovávání“ kritických Pincusových článků na zadní strany, zpravodajství *Postu* bylo lépe odvedeno než u *Timesů*. Ne tak editoreriály *Postu*, které byly nejvíce proválečné v amerických novinách, hned za *The Wall Street Journal*.

Analýza editoreriálů 50 amerických deníků několik dnů před invazí ukázala, že 18 z nich podpořilo válku, 24 chtělo dát větší prostor diplomacii a inspekcím. Sedm se o válce ani nezmínilo a jeden z deníků se jasně nepostavil ani na jednu stranu. Celkově však byl znát v předvečer války posun médií od pozice „válečných jestřábů k mírovým holubicím.“⁸⁹

Rada editorů *The New York Times* má 16 členů, nejvýznačnějších novinářů deníku, kteří střídavě píší denní editoreriál komentující současné dění a názor deníku na ně. Editoreriály nejsou zpravidla podepsány, a proto je téměř nemožné zjistit, kolik z editorů osobně zastávalo proválečný či protiválečný postoj. Jako celek však editoreriály vydané v období mezi od 11. září až do invaze vyznívaly výrazně protiválečně a byly kritické k osobě Bushe. *Timesy* podle analýzy viděly Bushe jako prezidenta s dobrými úmysly, který však byl „sveden na scesti svými podlými kolegy z Bílého domu.“⁹⁰

Národní bezpečnost a hrozba Iráku byly přirozeně hlavními tématy v roce 2002. Editoreriály se přímo nevyjadřovaly, zda Irák vlastní zbraně hromadného ničení, ale spíše se věnovaly okolnostem ohledně plánované invaze. Již v únoru 2002 varovaly, že bez efektivní opozice v Iráku a bez podpory Evropy a Arabského světa ve vojenském konfliktu, „není pro Washington ten pravý čas začít válku proti Husajnovi.“⁹¹ Takovou válku proti teroru by Spojené státy nemohly vyhrát. Po celý rok 2002, když začínalo být

---

⁸⁹ Ari Berman. „Where America's Papers Now Stand on War, *Editor and Publisher*, 14.březen 2003, <http://www.editorandpublisher.com/Article/Where-America-s-Papers-Now-Stand-on-War> (staženo 3.7.2011).

⁹⁰ Anne Baker. „George Bush and the New York Times: A Contentious Relationship,“ *Student Pulse Academic Journal*, <http://www.studentpulse.com/a?id=281>>George Bush and the New York Times: A Contentious Relationship (staženo 25.května 2011).

⁹¹ Ibidem.

jasné, že je to přesně to, co se administrativa hodlá udělat, editoriál *Timesů* se kriticky stavěl k neexistující otevřené debatě a aroganci, s jakou Bush očekával souhlas Kongresu i podporu spojenců. Bush podle editoriału nemůže pohlížet na Kongres i OSN jako organizace, které donutí jednat pouhými výhrůzkami.⁹² Zároveň varovaly před smíšenými prioritami, co se týče jaderného nebezpečí— Severní Korea má jednoznačné místo před Irákem. Blížící se invaze přiměla editory 8.března k definitivnímu verdiktu: „Pokud dojde na otázku, zda ano nebo ne pro invazi bez široké mezinárodní podpory, naše odpověď je ne.“⁹³ „I přes nekonečnou snahu Bushovy administrativy spojit Irák s 11.zářím, důkazy pro to prostě nejsou...Není možné připustit, aby národy zahájily vojenskou invazi na základě předtuchy a útržkovitých zpráv od tajných služeb....Je načase zastavit a podívat se po jiných, méně extrémních způsobech, jak dosáhnout svého cíle.“⁹⁴

The Knight Ridder

Jakkoli se reportéři často obhajovali nedostatkem dostupných zdrojů o Iráku, vydavatelství *The Knight Ridder* dokazuje, že i v tomto období šlo odvádět kvalitní žurnalistiku, bez exkluzivních konexí a tajných informací.⁹⁵ Předválečné zpravodajství týmu editora Johna Walcotta a reportérů Warrena Strobela a Jonathana Landaye je považováno za nejlepší tehdejší doby. Za sérii článků *How the Bush Administration Went to War in Iraq* [Jak Bushova Administrativa šla do války v Iráku] byli několikrát vyznamenáni za skeptický přístup a nezávislost zpravodajství, které bylo do „velké míry nepřekonatelné ostatními zpravodajskými organizacemi— a také široce ignorováno politickými činiteli.“⁹⁶ Přestože *The Knight Ridder* se svými 32 deníky představoval druhou největší novinovou korporaci ve Spojených státech (jeho noviny mají denní náklad 3,2 milionu kusů) a patří mezi jedny z největších na světě, žádné z jeho novin nevycházejí ve Washingtonu nebo New Yorku. To je jeden ze dvou hlavních důvodů, proč kritické články nepřitáhly takovou pozornost, aby ovlivnily nebo podnítily

⁹²Ibidem.

⁹³“Editorial: Saying No to War.” *The New York Times*, 9.březen 2003, <http://www.nytimes.com/2003/03/09/opinion/saying-no-to-war.html>.

⁹⁴Ibidem.

⁹⁵ V březnu 2006 bylo vydavatelství Knight Ridder zakoupeno The McClatchy Company, do jejíž vlastnictví přešla převážná část jeho deníků. Součástí řetězce jsou deníky jako Philadelphia Inquirer, the Miami Herald, the San Jose Mercury News and the Kansas City Star,...

⁹⁶ „John Walcott“, *The McClatchy*, <http://www.mcclatchydc.com/2007/04/26/70/john-walcott.html> (staženo 10.6.2011).

veřejnou debatu. Vláda i její agentury sice o reportážích *The Knight Ridder* věděli, nicméně se je rozhodli ignorovat s tím, že nemají na veřejnost takový vliv a naopak jejich reakce by mohla přitáhnout k jejich zprávám pozornost.

Obecně platí, že editoři a i samotní reportéři se v psaní neradi radikálně liší od ostatních. Reportáže *The Knight Ridder* se v průběhu roku 2002 odlišovaly natolik od vedoucích novin, že někteří odběratelé *The Knight Ridder Tribune News Service*, místo nich raději tiskli zprávy *The New York Times* nebo *The Washington Post*. Minimálně až do půlky října 2002 zůstali reportéři *The Knight Ridder* sami, kdo vládní linii zpochybňoval (až na bloggery a jednotlivé reportéry jako Waltera Pincuse z *The Washington Post*).

Čtenářská základna, pro kterou *The Knight Ridder* píše, vedla reportéry k větší opatrnosti: „...narozdíl od našich konkurentů píšící pro ty, jež ostatní do války posílají, my píšeme pro ty, kteří jsou do války posláni,“ říká o speciální zodpovědnosti Walcott.⁹⁷

Podle Walcotta také panuje mezi žurnalisty chybná představa, a to zvláště ve Washingtonu, že hodnota zdroje je přímo úměrná jeho postavení.⁹⁸ Reportéři *The Knight Ridder* pracovali přesně naopak než tato většina. Málokdo z administrativy znal jejich jméno a ani sami reportéři neměli exkluzivní přístup k těm nejmocnějším ve vládě jako je to v případě ostatních velkých novin. Pokud tedy psali kriticky, narozdíl od elitních médií jim nehrozila ztráta exkluzivního přístupu, jelikož žádný ani původně neměli. Jejich zdroje byli lidé z byrokratických útrob tajných služeb, experti na Blízký východ nebo zbraně hromadného ničení, kteří sami monitorovali nebo psali tajné zprávy pro agentury i pro vládu. Názor zdrojů *The Knight Ridder* o nebezpečnosti Iráku se diametrálně odlišoval od toho, co prohlašovala administrativa. Reportéři našli velký názorový rozdíl mezi nadřízenými a jejich zaměstnanci.⁹⁹

Byli to právě pracovníci na středních a nižších pozicích, kteří upozorňovali své nadřízené, ostatní novináře i administrativu na nesprávnou interpretaci dokumentů nebo úplně mylná fakta v jejich prohlášeních. Zatímco ostatní média neprojevila zájem, Strobel a Landay napsali několik článků, po kterých je začali kontaktovat další lidé z početného disentu CIA, NSA, DIA. Výpovědi jejich zdrojů novináře přiměly k tomu

⁹⁷ noviny vlastněné *The Knight Ridder* vychází v Columbus, Georgia, and Fort Campbell, Kentucky, and Fort Hood, Texas, and Shaw Air Force Base, Sout Carolina, tedy míst s vojenskými základnami. Kristina Borjesson. *Feet to the Fire*,...s. 340

⁹⁸ *Ibidem*, 346.

⁹⁹ „Buying the War,“ Bill Moyers Journal. <http://www.pbs.org/moyers/journal/btw/transcript1.html> (staženo 20. 3. 2011).

znovu a znovu číst výroky administrativy a najít v nich nesrovnalosti. Podle žurnalistů jejich reportáže nezávisely na tajných zdrojích nebo uniklých exkluzivních dokumentech, ale na analýze zveřejněných zpráv a výroků administrativy. Ukázalo se, jak málo a ke všemu nespolehlivých důkazů existovalo za tvrzení administrativy. Landay, který se specializuje v redakci na národní bezpečnost pak strávil asi měsíc studováním, co výroba jaderné zbraně obnáší a co za typ fyzické infrastruktury je k tomu potřeba.¹⁰⁰ Pochopil, že specifickou infrastrukturu k výrobě nukleární zbraně z urania (která byla v devadesátých letech zničena) nelze obnovit tak jednoduše, aniž by se o tom dozvěděly tajné služby. A pokud ne ty americké, tak izraelské ano. Takové důkazy však neexistovaly.

OBSAHOVÁ ANALÝZA

V sekundární literatuře zaměřené na téma selhání médií, zní téměř pokaždé slova chvály na adresu vydavatelství *The Knight Ridder*. Jak se vyjádřil Paul Krugman, jeho reportéři jsou „ jediní, kdo může říct: odvedli jsme svoji práci.“¹⁰¹ Zatímco o výkonu *The New York Times* již byla napsána řada prací a provedeno několik obsahových analýz v různých časových obdobích, žádný z výzkumů nebyl zaměřen na zpravodajství *The Knight Ridder* a jeho „tajemství“ kvalitní předválečné žurnalistiky. Rozdíly v kvalitě a kritičnosti předválečných článků mezi oběma médii vede k otázce, zda je možné tento rozdíl doložit i kvantitativně. Tato komparativní obsahová analýza obou deníků se zaměřuje v jejich zpravodajství na 3 sledované jevy: dominantní tón článku (analyzován kvalitativně), citování oficiálních zdrojů a citování anonymních zdrojů (analyzovány kvantitativně). Posledně dva zmíněné jevy jsou předmětem této analýzy především proto, jelikož se jedná o dvě nejčastěji kritiky uváděné příčiny předválečného selhání.

---

¹⁰⁰ Ibidem.

¹⁰¹ „Paul Krugman on Media and War“, *Big Think*, 27.prosinec 2007, <http://bigthink.com/ideas/4141> (staženo 15.6.2011).

Metodika

Předmětem analýzy je časové období počínající 11. zářím 2001 až do vyhlášení ultimáta Saddámu Husajnovi, 17. března 2003. Přestože marketingová kampaň pro válku začala až koncem srpna 2002, důvodem výběru takto rozsáhlého období od útoků na Světové obchodní centrum je snaha zachytit již první zmínky o snaze rozšířit válku proti teroru na Irák. Za kódovací jednotku analýzy je považován jeden samostatný článek (bez obrazového doprovodu).

Sběr článků *The New York Times* byl proveden použitím online archivů *The New York Times*. Selektce byla proběhla na základě klíčových slov „Iraq, Weapons of Mass Destruction” a „Iraq, War. ” Aby se zamezilo nepřesnostem při mechanické selekci článků, nalezené výsledky byly dále ručně selektovány podle relevance k tématu— články zaměřené na spojitost mezi Irákem a Al Kájdou, zbraně hromadného ničení a vojenský zásah USA na jeho odzbrojení. Význam termínu „zbraně hromadného ničení” je v analýze chápán stejně jako jej používala americká administrativa— zahrnuje zbraně biologické, chemické a nukleární. K analýze byly zařazeny pouze články umístěné na první straně a v kategorii „News” (komentáře, analýzy a editoriály byly z výběru vynechány). Na základě těchto kritérií bylo k analýze vybráno 124 článků (jednotek).

Selektce článků vydavatelství *The Knight Ridder* probíhalo až na drobné odlišnosti velmi podobně. Sledované období, klíčová slova a kategorie zpráv zůstala zachována, stejně tak i druhotná manuální selektce článků. Zdrojem článků se stal internetový archiv vydavatelství *The McClatchy Company*, který od roku 2006 vlastní většinu původního vydavatelství *The Knight Ridder*. Jelikož zpravodajství *The Knight Ridder* bylo dodáváno do 32 různých deníků a bylo by nemožné srovnávat je samostatně, předmětem kódování se tak staly veškeré články, které byly deníkům dodávány z Washingtonské redakce. V konečném výběru zůstalo 59 článků, analýza byla provedena u poloviny z nich. Za účelem získat srovnatelný počet článků od obou médií, počet reportáží *The New York Times* byl dále selektován. Získaných 124 článků *The New York Times* bylo po přečtení rozděleno podle dominantního tónu do tří kategorií na proválečné, protiválečné a neutrální. V tomto poměru pak byla z každé kategorie náhodně vybrána čtvrtina článků *Timesů*, tedy 14 proválečných, 3 protiválečné a 15 neutrálních, určených k obsahové analýze a komparaci.

Celkem bylo analyzováno 60 článků (jednotek).

Hypotézy této analýzy vycházejí z obecného přesvědčení, že dominantní tón zpravodajství *The New York Times* byl více proválečný než zpravodajství *The Knight Ridder* (H1). Ten byl určen na základě vztahu k tvrzením a krokům Bushovy administrativy, podle metody Dimitrova et al.¹⁰² Dominantní tón byl hodnocen podle následujících kategorií:

- Proválečný– článek podporoval tvrzení a kroky administrativy.
- Neutrální– není možné určit, zda se článek přidává k jedné nebo druhé straně.
- Protiválečný– tón článku byl kritický k tvrzením a krokům administrativy.

Další dvě hypotézy se zaměřují výhradně na otázku zdrojů. Zpravodajství *The New York Times* citovalo oficiální zdroje více než *The Knight Ridder* (H2). Analýza rozlišuje jmenné zdroje do 5 kategorií: Bushova administrativa, legislativa, tajné služby, experti, jiné zdroje, mezinárodní organizace a představitelé ostatních států. Vedlejší výzkumná otázka se ptá na konkrétní citované osobnosti Bushovy administrativy, a to sice četnost citování G.W. Bushe, Dicka Cheneyho, Colina Powella, Donalda Rumsfelda a Condoleezy Riceové.

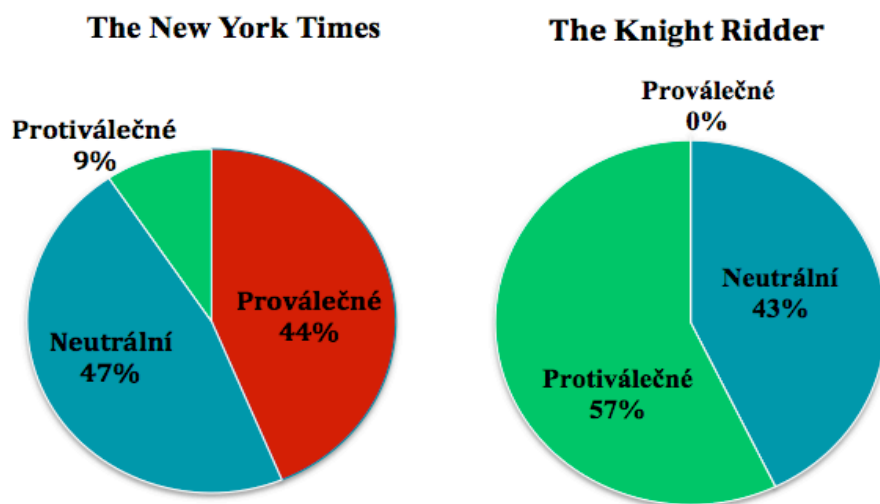
Třetí hypotéza předpokládá, že zpravodajství *The New York Times* citovalo častěji anonymní zdroje než *The Knight Ridder*. Kategorie anonymních zdrojů jsou ponechány stejně jako v kvantitativní analýze jmenných zdrojů. Vedlejší otázka zjišťuje, nakolik tyto anonymní zdroje potvrzovaly tvrzení administrativy (proválečné) nebo vyvracely (protiválečné). Opět byla zavedena třetí kategorie neutrální.

---

102 Daniela V. Dimitrova and Jesper Strömbäck. „Sweden and the United States Mission Accomplished? Framing of the Iraq War in the Elite Newspapers“, *Gazette* 5, č. 67 (2005), 409.
<http://gaz.sagepub.com/content/67/5/399> (staženo 16.5.2011).

VYHODNOCENÍ

DOMINANTNÍ TÓN

Kvalitativní analýza dominantního tónu ukázala, že v případech obou médií, velkou část tvořily články s neutrálním vyzněním—u *The New York Times* to byla většina článků (47%) a u *The Knight Ridder* podobná část, 43%. Rozdíly však byly značné u článků podporujících tvrzení a kroky administrativy. Zatímco analyzované jednotky *The Knight Ridder* neobsahovaly ani jeden s tímto vyzněním, u *The New York Times* proválečné články tvořily celých 44% zpravodajství. Jen 9% článků *Timesů* zpochybnilo kroky administrativy. U zpravodajství *The Knight Ridder* tyto články tvořily většinu, 57%.

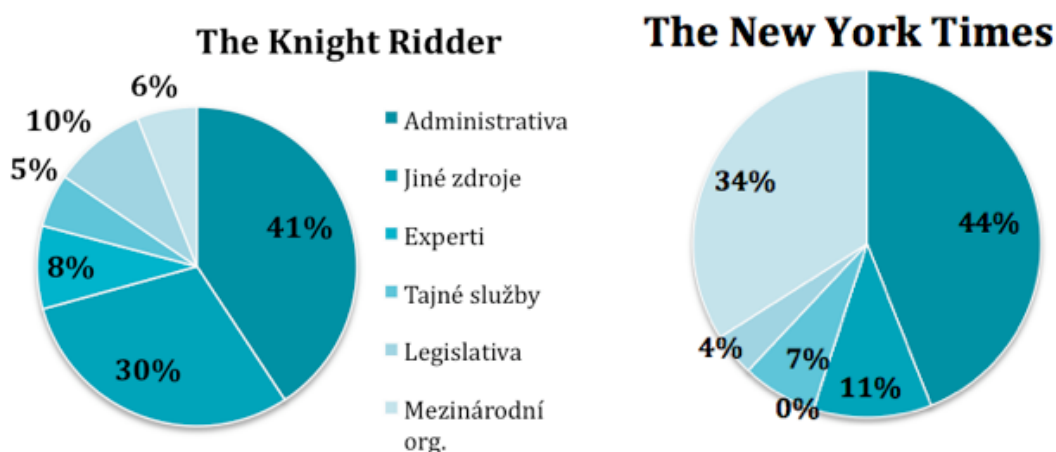
Články obou médií byly psány ve stylu převrácené pyramidy, odlišují se však v určení nejdůležitější informace a jejího zdroje. *The New York Times* následoval nepsané pravidlo pyramidy, že za nejdůležitější informaci platí ta, která je podávána „nejmocnějším“ zdrojem, což je prezident (následuje sestupně viceprezident, členové administrativy atp.). Již od prvních odstavců článku v *Timesech* tak byl patrný dominantní proválečný hlas vysoce postavených činitelů administrativy. Jejich články obsahovaly ve většině případů i opoziční hlasy—jejich postoj však zůstal marginalizován a představen až v odstavcích v půli nebo ke konci článku.

The Knight Ridder vyjádřil nesouhlasný postoj k tvrzení administrativy již v nadpise a prvním odstavci článku. Přímo opačné jsou některé z vydaných článků obou deníků na stejné téma a ve stejném čase jako například 31.ledna 2002:

The New York Times: „A Nation Challenged: The Rogue List; Bush Aides Say Tough Tone Put Foes on Notice“¹⁰³ oproti *The Knight Ridder*: „Bush ‘Axis of Evil’ Statements Cause Worldwide Controversy.“¹⁰⁴

Z analyzovaných článků, se pouze tři podobaly tematicky i dominantním tónem, např: *The New York Times* „A Nation Challenged: Washington; Bush's Advisers Split on Scope Of Retaliation“¹⁰⁵ a *The Knight Ridder*: „Experts Say Iraq, Hussein not Likely Tied to Attacks.“¹⁰⁶

JMENNÉ ZDROJE

V případě obou médií je patrné asi 40% citování oficiálních zdrojů. Hypotéza o větším citování administrativy deníkem *The New York Times* se sice potvrdila, ne však s takovým rozdílem od *The Knight Ridder*. Po sečtení citací od pěti předních členů administrativy— Bushe, Cheneyho, Powella, Rumsfelda a Riceové, *The New York Times* na ně odkazuje v 71% z celkových oficiálních citací administrativy a v celkovém

¹⁰³ David E. Sanger, „A Nation Challenged: The Rogue List; Bush Aides Say Tough Tone Put Foes on Notice“, *The New York Times*, 31.ledna 2002, <http://www.nytimes.com/2002/01/31/world/a-nation-challenged-the-rogue-list-bush-aides-say-tough-tone-put-foes-on-notice.html> (staženo 10.6.2011).

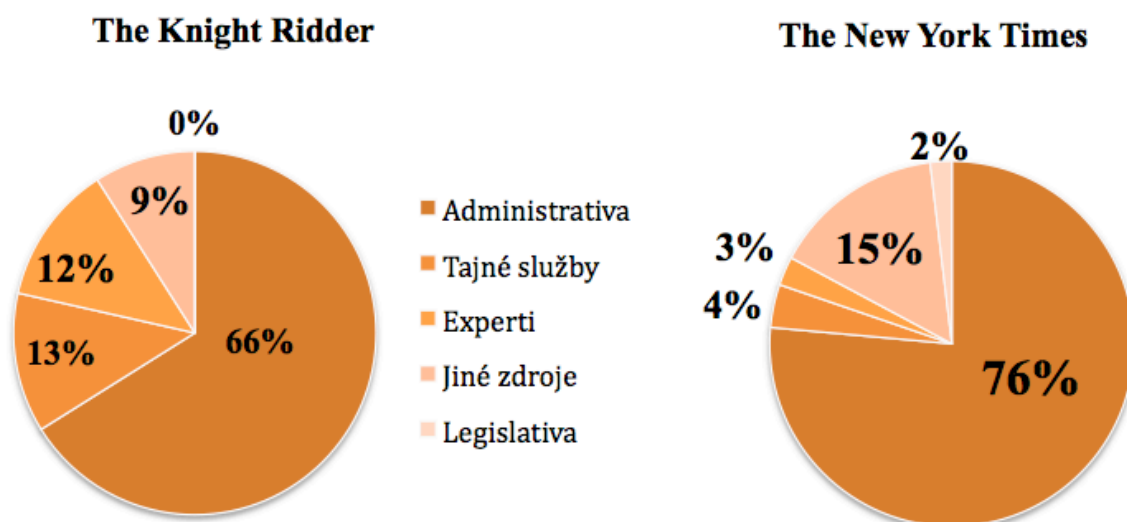
¹⁰⁴ Warren P. Strobel, „Bush ‘Axis of Evil’ Statements Cause Worldwide Controversy“, *The McClatchy*, 31.ledna 2002, <http://www.mcclatchydc.com/2002/01/31/16311/bushs-axis-of-evil-statements.html> (staženo 10.6.2011).

¹⁰⁵ Patrick E. Tyler and Elaine Sciolino, „A Nation Challenged: Washington; Bush's Advisers Split on Scope Of Retaliation“, *The New York Times*, 20.září 2001, <http://www.nytimes.com/2001/09/20/world/a-nation-challenged-washington-bush-s-advisers-split-on-scope-of-retaliation.html?src=pm> (staženo 10.6.2011).

¹⁰⁶ Warren P. Strobel, „Experts Say Iraq, Hussein not Likely Tied to Attacks“, *The McClatchy*, 22.září 2001, <http://www.mcclatchydc.com/2001/09/22/16301/experts-say-iraq-hussein-not-likely.html> (staženo 10.6.2011).

citování všech zdrojů zpravodajství, tvoří 21% celkových zdrojů. Zdroje této pětičky tvoří 64% oficiálních jmenných zdrojů *The Knight Ridder* a 20% z celkových zdrojů zpravodajství. Technicky se tak hypotéza potvrdila, rozdíly jsou však naprosto minimální. Dají se však pozorovat velké výkyvy v jednotlivých článcích. Jak již grafy napovídají, reportéři *The Knight Ridder* využívají rozmanitějších zdrojů ke svému psaní, citovali více odborníky z vědeckých institucí, bývalé politické činitele atd. Křiklavý je tak rozdíl *The New York Times*, kdy například článek „A Nation Challenged: Diplomacy; U.S. to Press Iraq to Let U.N. Search for Banned Arms“ cituje rozhovory Armitage, Riceové, Powella, jednoho „senior administration official“ a uvádí i Bushův postoj k tématu. Článek o délce 983 slov věnuje jen přesně 44 slov nesouhlasnému názoru evropských a arabských států.

ANONYMNÍ ZDROJE

Nepotvrdila se třetí hypotéza analýzy, že *Timesy* využívaly ve větším množství anonymních zdrojů. Poměr mezi jmenovanými (71%) a nejmenovanými zdroji (29 %) *The New York Times* ukazoval daleko větší využívání konkrétně uvedených zdrojů než anonymních. Naproti tomu *The Knight Ridder* citoval z 53% konkrétní zdroje a z 47% zdroje anonymní.

Co se však ukazuje jako klíčový rozdíl mezi oběma médii je fakt, že v případě *The Knight Ridder* celých **89% anonymních zdrojů nepodporovalo tvrzení Bushovy**

administrativy. U *The New York Times* jen 21% anonymních zdrojů bylo protiválečných. Celých 65% anonymních zdrojů administrativu podporovalo.

Na podobné téma, avšak jen se soustředěním na *The New York Times*, byly v minulosti provedeny další dvě analýzy. Antonio Dimaggio sledoval zpravodajství *Timesů* mezi 12. zářím a 30. listopadem 2002. Srinivas Melkote analyzoval zpravodajství poslední měsíc před válkou, tedy v období mezi 18. únorem a 19. březnem.

Dimaggio z analýzy dvou set článků na stránkách *The New York Times* přichází se závěrem, že 74% článků bylo proválečných, 14% vyvážených a 9% protiválečných.¹⁰⁷ Rozdíl mezi výsledky analýzy této práce a jeho, je vysvětlitelný vzhledem k analyzovanému období. Téma Iráku a postoj k invazi se v médiích vyvíjel, a to zejména podle nastavené rétoriky vlády. Na podzim 2001 se i někteří členové administrativy (Powell, Cheney) vyjadřovali o nutnosti plného soustředění kapacit armády v Afghánistánu a vyvraceli, že by existovala spojitost mezi Irákem a Al Kájdou. I zpravodajství médií bylo v tomto období umírněné a více vyvážené. V této době se veřejně zastával vojenské akce proti Iráku jen Wolfowitz a Perle, až později se k nim přidal Cheney a jako poslední Powell. Dimaggio se svou analýzou soustředil na nejzávažnější měsíce předválečné kpaně, kdy se agresivní rétorika promítala ve větší proválečnosti článků *The New York Times*.

Výsledky Melkotovy podrobné analýzy (jednotkou analýzy byla zvolena jedna věta článku) ukazují, že *The New York Times* používal z největší části neutrální věty pro všechny zkoumané objekty. Dominantní vyznění článku však představovaly vzájemné rozdíly v proporcích negativních nebo pozitivních vět ke zkoumaným objektům. Příkladem je Bushova administrativa a mezinárodní opozice (skupina států Fracie, Německa, Ruska). K oběma objektům se zpravodajství vyjadřovalo v 70% vět neutrálně. negativních jich administrativa obdržela 16% a opozice 26%, podobně tomu bylo v počtu pozitivních vět. I v tomto výzkumu vyznělo zpravodajství *Timesů* výrazně proválečně.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Antonio Dimaggio. *Mass Media Mass Propaganda* (Landham: Lexington Books, 2008), 70.

¹⁰⁸ Srinivas R. Melkote, „News Framing During a Time of Impeding War“, *International Communication Gazette* 71, č.7 (2005), 554-555. <http://gaz.sagepub.com/content/71/7/547> (staženo 16.5.2011).

SELHÁNÍ MÉDIÍ

K nalezení příčin selhání médií je potřeba toto selhání blíže popsat. Tato práce chápe selhání americké žurnalistiky ve dvou ohledech. Zaprvé, média otevřeně a soustavně nevyvracela klamavá tvrzení administrativy. Zadruhé, ve svém zpravodajství dostatečně nevysvětlila veřejnosti:

- Irák nebyl zapojen do útoků 11. září a neexistuje jeho prokazatelná spojitost s Al Kájdou.
- Irák nepředstavuje bezprostřední hrozbu a tajné služby nemají k dispozici aktuální informace ani spolehlivé důkazy o iráckém jaderném programu.
- Spojené státy nemají podporu mezinárodních organizací ani většiny evropských států.

Podle průzkumu, mylné informace, které byly v rozporu s nálezy tajných služeb, hrály důležitou roli v rozhodování veřejnosti o podpoře invaze do Iráku. Podstatná část veřejnosti byla dezinformována ve výše zmíněných třech bodech. Média, ač o těchto dezinformacích věděla, je konstantně ve svém zpravodajství nevyvracela. Podle výzkumu PIPA, veřejnost, která by měla výše zmíněné korektní informace, by podpořila válku jen ve 23%, jak již bylo řečeno v úvodu.¹⁰⁹ Podpora se dále kumulovala v závislosti na počtu dezinformací. Ta část veřejnosti jen s jednou dezinformací by souhlasila s válkou v 53%. Američané s dvěma dezinformacemi by podpořili válku v 78% a pokud by byli přesvědčeni o všech třech dezinformacích, podpora války by byla 86%.¹¹⁰

V těchto třech základních otázkách selhala média vzhledem k americkému publiku. *Editor and Publisher*, jeden z nejstarších amerických periodik zabývající se hodnocením všech amerických médií, několik dní před začátkem invaze zveřejnil seznam otázek, na které se tisk nezeptal. Ať již otázky o pochybné eliminaci Al Kájdý, kupování si spojenců anebo nebezpečím Severní Koreji jsou velmi důležité, tou

¹⁰⁹ tehdejší dostupné informace- ne definitivní odpověď na to, zda Irák vlastní či nevlastní zbraně hromadného ničení, ale byli by si vědomi nedostatkem důkazů a informací, jaké tajné služby mají.

¹¹⁰ Steven Kull et al. eds. *Misperceptions, the Media and the Iraq War* (The PIPA/Knowledge Networks Poll, The American Public on International Issues, 2003), 11.
www.pipa.org/OnlineReports/Iraq/IraqMedia.../IraqMedia_Oct03_rpt.pdf

nejzávažnější zůstává, zda má prezident právo „rozpoutat válku dle libosti“ bez předložení dostatečných důkazů k její nutnosti.¹¹¹

Práce se snaží vysvětlit selhání médií jako důsledek čtyř faktorů, které měly vliv na americkou žurnalistiku. Prvním z faktorů je dlouhodobý vývoj a systém americké žurnalistiky s několika trendy: 1) koncentrace vlastnictví mediálních organizací, která má za důsledek klesající pluralitu mediálních organizací i názorů, 2) úbytek čtenářů vedoucí k ekonomickému tlaku, jež ovlivňuje kvalitu zpravodajství, 3) „přirůstání“ médií k vládě vysvětlené na teorii indexování 4) intermediální agenda elitních médií a model kaskádové aktivace, který vysvětluje selhání médií napříč spektrem.

Druhým faktorem byla specifická atmosféra patriotismu po 11. září a s ní spjatá zkušenost, že média se v době národních krizí semknou okolo vlajky— *rally 'round the flag*, a nejsou příliš kritické ke krokům administrativy. Třetím faktorem byla samotná technika psaní zpravodajství, jež dodávala článkům proválečný dominantní tón. Jedná se 1) o styl převrácené pyramidy, 2) přehnané citování anonymních zdrojů a 3) nepřesná terminologie zbraní hromadného ničení. Čtvrtý faktor představuje soutěživost především elitních deníků, osobní ambice reportérů a editorů přicházející s exkluzivními reportážemi i za cenu pochybnosti jejich zdrojů. Tento faktor byl vysvětlen již v předchozí části na příkladu *The New York Times*.

Vývoj americké žurnalistiky

Korporativismus mediálního průmyslu

V americké žurnalice došlo za posledních 20 let k několika změnám. Radikální koncentrací médií klesl počet vlastníků z celkové padesátky na pouhou pětici. Mediální kritik Ben Bagdigian ve své knize *The New Media Monopoly* s nadsázkou uvádí, že padesát vlastníků mediálních korporací dominujících mediálnímu trhu ve Spojených státech v roce 1983, by se tehdy pohodlně vešlo do „skromné společenské tančírny“. V době šestého vydání jeho knihy množství dominantních korporací kleslo na pouhých pět. „Těchto pět vlastníků... by se vešlo do větší telefonní budky,“ dodává Bagdigian.¹ Americká média tak překročila Picardův pomyslný *prah přijatelnosti korporativismu*,

¹¹¹ Tom Wicker. „Press Isn't Asking Right Questions About Iraq“, *Editor and Publisher*, 11. března 2003, <http://www.editorandpublisher.com/Article/Press-Isn-t-Asking-Right-Questions-About-Iraq> (staženo 3.7. 2011).

kdy čtyři vedoucí firmy kontrolují více než 50% nebo 8 vedoucích firem ovládá více než 70% daného odvětví.¹¹² Upton Sinclair, který už v roce 1919 podrobil kapitalistickou žurnalistiku kritice z hlediska jejich nedostatků pro demokratickou společnost, by tuto klesající pluralitu a diverzifikaci médií považoval za antickou tragédii. Tato sílící koncentrace nese důsledky pro kvalitu nezávislého zpravodajství. Za ústřední pravidlo platí, že z rozmanitosti pohledů a názorů je možné spíše se dopátrat pravdy, než když je tomu naopak. Velikost mediálních korporací zároveň zmenšuje důležitost zpravodajství a snižuje jej do pozice jedné z mnoha částí širšího firemního portfolia, které podléhá komerčním zájmům. Zvláště u televizního vysílání si novináři některých stanic stěžovali na tlak reklamních sponzorů, pokud odvysílali kritickou reportáž o administrativě. Paul Krugman z vlastní zkušenosti říká, že nebylo lehké být kritikem Bushovy administrativy v roce 2002: „ta pošta, kterou jste dostávali, telefonáty, telefonáty managementu, telefonáty od reklamních sponzorů...“¹¹³

Konec oblíbeného dítěte

Stále větší množství novin se potýká s klesajícím počtem čtenářů, což v důsledku stupňuje tlak na ekonomické zisky prostřednictvím škrťů. Ve skutečnosti již v roce 1940 začal trend poklesu čtenářů denního tisku, ale vzhledem k neustále rostoucí populaci se tento (procentuální) pokles čtenářů neprojevil do nákladu. Od devadesátých let však náklad klesá v absolutních číslech. Mění se i zvyk Američanů číst denní tisk. Někteří jej již nečtou pravidelně každý den, někteří přestali noviny odebírat úplně.

Většina sektorů zpravodajství je nucena ke krácení jak počtu zaměstnanců, tak času, který je potřeba k vytvoření zpráv. Nejvíce investicí putuje do rošiřování zpráv, ne do jejich sběru a zpracování. Ačkoli by se mohlo zdát, že zakoupení novin se téměř rovná charitativnímu příspěvku na záchranu ohroženého zvířete, noviny jsou stále ziskové i navzdory jejich klesajícímu nákladu. Odvrácenou stranou však zůstává, že zisku bylo dosaženo škrty položek přímo ovlivňujících zpravodajství. Novináři tak čelí opravdovému tlaku na zachování kvality.

Od roku 1990 byly komerční sdělovací prostředky „nuceny přijmout finanční disciplínu vyžadovanou mateřskými společnostmi, které se na zpravodajství přestaly

¹¹² Denis McQuail, *Úvod do teorie masové komunikace* (Praha: Portál, 2009), 241.

¹¹³ „Paul Krugman on Media and War“....

dívat jako na své oblíbené dítě, které si může klidně utrácet.“¹¹⁴ Škrtat se začalo od nejnákladnějších položek produkce zpravodajství, které představuje například provoz zahraniční redakce, až po náklady na nezávislou investigativní žurnalistiku. Na protest těchto škrťů rezignoval v roce 2001 ze své pozice vydavatel Jay Haris když mu vedení *The Knight Ridder* nařídilo snížit rozpočet zpravodajství v jeho deníku *San Jose Mercury News*.¹¹⁵

Kvůli nízkému rozpočtu si noviny udržují jen malý počet reportérů, kteří musí pokrýt několik témat, odvést více práce a to mnohdy v daleko kratším čase než bylo zvykem před lety. Vytížení reportérů a tlak na okamžité podávání zpráv dává jen malý prostor alternativním pohledům nebo čas prověřit důkladně své zdroje. Zároveň stoupá závislost médií na reklamách, kterým je věnován větší prostor na úkor vysílání zpravodajství.¹¹⁶ U domácích redakcí vedly škrty k redukci počtu zaměstnanců a to pak k mechaničtějšímu a levnějšímu zpracování zpráv nebo přebírání informací od PR agentur. Snaha mediálních organizací uspořit změnila i strukturu zpráv, kdy je prostor dáván „levnějším“ názorům a komentářům odborníků, označovaným v televizi jako *talking heads* (přístup do médií tak měli usnadněn vojenští poradci).

Zahraněční zpravodaje do jisté míry nahradily agentury jako *Reuters* nebo *Associated Press* a z ekonomických důvodů jsou i reportáže o důležitém mezinárodním dění psány z Washingtonu nebo New Yorku. Americká média mají dnes v zahraničních reakcích po celém světě méně reportérů než kterýkoli jiný stát Západní Evropy.¹¹⁷ Co zdárně funguje jako finančně šetrné řešení však neprospívá mezinárodnímu zpravodajství, které stále upřednostňuje americký výklad dění a reportéři postrádají zkušenosti a znalosti o jiných regionech, což se projevilo i v případě Iráku. Mnoho reportérů mělo jen velmi povrchní znalosti Blízkého východu a žádnou znalost arabštiny. Podle reportéra CBS Boba Simona, reportéři píšící své články z „bubliny“ ve Washingtonu, nedokázali rozeznat „absurditu“ s jakou vláda naznačovala spojení mezi Husajnem a Al Kájdou.¹¹⁸ Reportéři pracující na Blízkém východě prý jen nevěřičně sledovali počínání amerického zpravodajství.¹¹⁹

¹¹⁴ Robert McChesney, *Problém médií: Jak uvažovat o dnešních médiích* (Praha: Grimmus, 2009), 27.

¹¹⁵ Ben Bagdikian, *The New Media Monopoly*... 106

¹¹⁶ „Eight Major Trends,“ *State of the Media*, <http://stateofthemedias.org/2004/overview/eight-major-trends/> (staženo 20. 5. 2011).

¹¹⁷ Ben Bagdikian, *The New Media Monopoly*, 94.

¹¹⁸ „Buying the War,“ *Bill Moyers Journal*,...

¹¹⁹ *Ibidem*.

Všichni chtějí být ve Versailles

Svou roli v přibližování médií k vládě sehrává i společenský vzestup žurnalistů, který John R. MacArthur popisuje jako „všichni chtějí být ve Versailles. Washington je Versailles.“¹²⁰ Žurnalisté se podle něj během let svého společenského vzestupu odcizili nižší střední třídě natolik, že dnes neznají nikoho, kdo je v armádě a nemají „smysl pro zodpovědnost k pracující třídě,“ tedy těch Američanů, kteří jsou do války posíláni.¹²¹ Toto odcizení souvisí i se ztrátou kredibility na veřejnosti. Veřejnost je podle průzkumu toho názoru, že „žurnalisté jsou odtržení od normálního dění, honí se za senzacemi a jejich motivy jsou čistě zjištné.“¹²² Výhody, které s sebou nese poslušnost k administrativě jsou pro žurnalisty velmi přitažlivé a psaní se stává snadnější. S přístupem k vedení administrativy mohou získat exkluzivní informace, cenné kontakty a osobní pozvánky na významné akce.

Administrativa má naopak paletu způsobů, jak potrestat novináře nehrajících podle pravidel: přecházet jejich otázky, zrušení jejich privilegia, ukončit přátelské kontakty, nepodávat exkluzivní rozhovory nebo zvat na vybrané události, koktejlové večírky nebo prezidentské zahraniční cesty.¹²³ Přístup k administrativě a osobní kontakty jsou z těchto důvodů velmi cenné. Mnoho reportérů si uvědomuje, že přílišná kritika administrativy a ztráta kontaktů je může stát kariéru. Tato praxe se potvrdila na prezidentské tiskové konferenci v březnu 2003, kdy otázky prezidentovi mohli pokládat jen vybraní novináři. Sám prezident prohlásil, že diskuse je „ve scénáři“¹²⁴

¹²⁰ Kristina Borjesson, *Feet to the Fire...*, 98-99.

¹²¹ MacArthur dále vysvětluje: „Typický reportér nezná nikoho z armády. Nikdy nebyl v armádě. Nikdy nepůjde do armády. Vystudoval vysokou školu a je natolik chytrý, aby se k armádě nepřidal nebo jeho rodiče mu ji mohli zaplatit. Takže nemá již necítí žádnou zodpovědnost k pracující třídě. Ibidem, 108.

¹²² „Public Attitudes,“ State of the Media, <http://stateofthemedias.org/2004/newspapers-intro/public-attitudes> (staženo 20. 5. 2011).

¹²³ Příklad Helen Thomasové, ukázal, jak na nepříjemné otázky a komentáře dokáže Bushova administrativa reagovat. Thomasová, která byla reportérkou z Washingtonu nepřetržitě již od vlády Eisenhowera, měla tradičně právo pokládat první otázku, stejně tak jako sedět v první řadě. Od ledna 2003, kdy řekla, že Bush je nejhorším prezidentem v americké historii však byla přesazena do zadních řad a zrušena byla i její privilegia první otázky. Po tří další roky během prezidentských konferencí pak již vyvolána ani nebyla.

¹²⁴ Bush: „,, Tohle je ve scénáři...(smích)... Tak se podívejme... Elizabeth... Gregory... April... Měla jsi otázku nebo jsem tě vyvolal nepřipravenou?“ „Buying the War“, Bill Moyers Journal,...

Intermediální nastolování agendy

Svoji důležitou roli sehrál i proces nastolování agendy elitními médii a nechuť mediálních organizací odlišovat se svým zpravodajstvím od ostatních. Vliv elitních médií spočívá i v tom, že většina redakcí po celých Spojených státech nemá kapacity na to přinášet původní kompletní zpravodajství z Washingtonu nebo New Yorku. Regionální, ale i větší média ve svém zpravodajství spoléhají ve velké míře na elitní média, která mají početnou redakci, dostatek financí a jak blízký přístup k administrativě, tak vybudovanou síť kontaktů, exkluzivních zdrojů. S touto prestiží přichází i velká zodpovědnost. Jejich vliv na ostatní média může mít také dalekosáhlé důsledky v případě jejich selhání. To se ukázalo před Irákem. To platí i opačným směrem v případě malých regionálních médií. I kdyby svým čtenářům dokázala podat excelentní zpravodajství, nemají velké šance dosáhnout svými zprávami dále, než na hranice regionu, kde vycházejí.

V této situaci se tedy příčiny selhání „ne-elitních“ médií liší od příčin selhání elitních médií. Zatímco v případě práce reportérů pro ne-elitní média je selhání zapříčiněno přebíráním mediální agendy nebo i tlakem korporace, elitní média jsou z velké části vlastněné rodinami a selhání nesou jednotliví novináři a editoři. Druhým rysem je i určitá stádní mentalita neodlišovat se dominantním tónem zpravodajství novin od ostatních.

Teorie indexování

Podle Lance Benetta, americká média mají tendenci indexovat své reportérství podle názorů politické elity a jiných oficiálních zdrojů.¹²⁵ Dynamika indexování se liší téma od tématu v závislosti na dalších faktorech. Obecně však platí, že pokud existuje shoda mezi elitními zdroji, pak je velmi malá pravděpodobnost, že žurnalisté budou téma investigovat a prezentovat odlišně. Zatímco mezi elitami často nepanuje shoda v tématech domácí politiky, v případě mezinárodní politiky se jen zřídka odlišují. Tento jev vede podle teorie indexování k nedostatku různorodosti názorů. Mediální agenda je tak určována nejvyššími vládními činiteli než samotnými žurnalisty. Dokazuje to studie srovnávající klíčová slova v transkripcích tiskových konferencí

¹²⁵ Lance Benett, Regina Lawrence a Steven Livingston. *When the Press Fails: Political Power and the News Media from Iraq to Katrina* (Chicago: University Of Chicago Pres, 2007), 36.

Bílého domu s klíčovými slovy na předních stranách deníků *The New York Times* a *The Washington Post*. Svoboda, koalice, terorismus a zbraně hromadného ničení vedly žebříček nejpoužívanějších slov tiskových konferencí. Tatáž slova se vyskytovala se stejnou četností na stránkách deníků.¹²⁶

Mnohé studie ukázaly, že v období válečného nebezpečí a konfliktu, média mají tendenci přidávat se k pozici vlády a politickým elitám více než již indexováním dělají za normálních okolností.¹²⁷ Protože panovala mezi elitami shoda ohledně nevyhnutelnosti irácké invaze, reportéři indexováním nedávali prostor opozičním hlasům s tím, že je pozdě na jakýkoli obrat.

Obecně, indexování není vědomým rozhodnutím spíše jako výsledek rutinní práce žurnalistů, vývojem dnešních redakcí a procesu, v jakém zprávy vznikají.¹²⁸ Mezi přednosti indexování patří zejména to, že není finančně náročný, protože Bílý dům a jiné části administrativy, které má za úkol reportér pokrýt, produkují zprávy denodenně— tzv. *beat reporting*. „Protože novináři nemohou přímo sledovat více událostí najednou, musí se pohybovat v místech, kde je vysoká pravděpodobnost toku informací,” jak vysvětlil Leon Sigal.¹²⁹

Nejvíce příležitosti dostat se do médií má prezident, dále vládní příslušníci, poslanci a senátoři dvou hlavních stran. Šanci změnit a nabídnout opoziční názor, který by pronikl do médií měli hlavně Demokráté. Drtivá většina z nich však sama s použitím síly proti Iráku souhlasila. Naplnil se tak i další rys indexování— pokud totiž Demokráté nestojí v opozici k vládním krokům, pak tento zjevný souhlas elit je v médiích ještě posilován. Místo opozice byli (neo—) konzervativní komentátoři jako Richard Perle, Frank Gaffney, William Kristol, James Woolsey apod.

¹²⁶ Jack Michael Stephens, *Complacency in War: Indexing and the Role of the Media in the Lead Up to the Invasion of Iraq*, <http://www.scribd.com/doc/13052568/Complacency-in-War-Indexing-and-the-Role-of-the-Media-in-the-Lead-Up-to-the-Invasion-of-Iraq> (staženo 10.6.2011).

¹²⁷ John Zaller a Dennis Chiu, „*Government's Little Helper: U. S. Press Coverage of Foreign Policy Crises, 1945-1991*,” *Political Communication* 13, (1990), s. 385.
www.sscnet.ucla.edu/polisci/.../Gov's%20Little%20Helper/GovHelper.PDF (staženo 18. 4. 2011).

¹²⁸ Barbie Zelizer, *Sociology and Journalism*, www.sagepub.com/upm-data/5169_Zelizer_Chapter_3.pdf (staženo 10.6.2011).

¹²⁹ Steven Livingston a W. Lance Bennett, „Gatekeeping, Indexing, and Live-Event News: Is Technology Altering the Construction of News?” *Political Communication* 20, č. 4 (2003), 363–380.
mediaresearchhub.ssrc.org/icdc-content-folder/indexing (staženo 18. 4. 2011).

Model Kaskádové aktivace

Model kaskádové aktivace Roberta Entmana byl představen v roce 2003 jako teorie vysvětlující vztahy mezi médií a vládou po 11. září. Entmanův model navazuje na teorii indexování v tom ohledu, že uznává dominanci elitních (vládních) zdrojů ve zpravodajství, avšak dává větší prostor i určité žurnalistické nezávislosti. Kaskádová aktivace je založena na dvou existujících mediálních teoriích: dominanci elitních (vládních) zdrojů a procesu zarámování zpráv.¹³⁰ Na metafoře vodopádu Entman vysvětluje strategii Bushovy vlády využít emocí veřejnosti po útocích 11. září k podpoře války proti teroru v Afghánistánu.¹³¹ O několik měsíců později tuto Bílý dům opět sáhl po této strategii „hry na emoce,“ když Bush ve veřejných projevech stále znovu „aktivoval“ traumatické vzpomínky a přidal k nim *hrozbu, zbraní hromadného ničení, osu zla, atomový hřib*. V novém jazyce přijatém administrativou byli hlavní aktéři vykreslováni jako zákeřní, barbarští, krutí a nelidští teroristé oddělení jasnou hranicí „my a oni.“ Za vzorový příklad slouží Bushova zpráva o stavu Unie: „A hloubka jejich [teroristů] nenávisti je stejná jako šílenost destrukce, kterou tvoří... Tisíce nebezpečných zabijáků, školených ve způsobech vraždění, často podporovaní nezákonnými režimy se teď rozšiřují po světě jako tikající časované bomby, připravené odpálit se bez varování...Nebudu nečinně stát zatímco se nebezpečí čím dál více přibližuje.“¹³²

Podle Entmana nejvyšší kaskáda vodopádu (Bílý dům) utvořil interpretační rámec, který je následně rozšiřován z nejvyšších úrovní do *k síti nevládních elit*, odtud *médiím*, které zprávami rámec předávají *kaskádě veřejnosti*.¹³³ Jednotlivé úrovně kaskády přinášejí vlastní směs a tok myšlenek, ale na druhé straně schopnost prosadit vlastní rámování je velmi omezená. Jako u skutečných vodopádů, tok směrem dolů je relativně snadný, ale rozšiřování myšlenek z nižších kaskád do vyšších vyžaduje více energie.¹³⁴ Administrativa má narozdíl od ostatních kaskád největší moc nezávisle rozhodnout o informaci, která bude rozšířena. Vládní činitelé a ostatní z elity udržují společenský i

¹³⁰ Rámování, tedy výběr a zdůrazňování některých aspektů události nebo problému, a jejich spojování za účelem podpořit určitou interpretaci nebo řešení.

¹³¹ Robert Entman, „Cascading Activation: Contesting the White House's Frame After 9/11“, *Political Communication* 20, č.4 (2003), 415-432, ipac.kacst.edu.sa/eDoc/2006/157352_1.pdf (staženo 20.5.2011), 416.

¹³² „Bush State of the Union address“, *CNN Politics*, 29. ledna 2002, http://articles.cnn.com/2002-01-29/politics/bush.speech.txt_1_firefighter-returns-terrorist-training-camps-interim-leader?_s=PM:ALLPOLITICS (staženo 14.6.2011).

¹³³ Robert Entman, „Cascading Activation...420.

¹³⁴ Robert Entman, „Cascading Activation...“, 420.

profesionální kontakt s elitními novináři, vyměňují si informace na formálních, ale zejména na neformálních setkáních. Od vrcholku mediální kaskády, který okupuje *The New York Times* a dalších několik elitních médií jsou podávány informace ostatním národním médiím a lokálním zprávám. Ty sice mohou zvolit vlastní rámování událostí, přesto nezvolí nijak radikální změnu v rámování vyslaném administrativou a přijatém elitními médii. Veřejnost a veřejné mínění je v tomto modelu chápána jako „závislá proměnná, přestože je možné, aby zpětně ovlivnila i elity.“ (schéma modelu viz. příloha č. 4).

Patriotismus 11. září

Existují tři situace, za kterých bývá ideál objektivity v žurnalistice odložen stranou: tragédie, nebezpečí a ohrožení národní bezpečnosti. Teroristické útoky na Světové obchodní centrum obsahovaly všechno z toho. „Za normálních okolností, novináři nejsou zasaženi událostmi. Dělalí reportáže, když události zasáhnou jiné,“ říká mediální teoretik Jay Rosen.¹³⁵ Podle něj je přesně tato nezainteresovanost jakýmsi klíčem k zachování neutrality a objektivity. Nedají se přehlédnout těžkosti, jakým čelila média při informování tak neuvěřitelně traumatických událostí 11. září a následujících dní. Pro mnoho žurnalistů tento den změnil pohled na dění ve světě, změnil se každodenní kontext i atmosféra, ve které byli zvyklí pracovat. Trauma ovlivnilo i přístup k profesi, kdy novináři (jindy označováni za profesionální skeptiky) sebe patrioticky popisovali jako „v první řadě Američany, a teprve poté jako novináře.“¹³⁶ Odpovědi na otázku, jak přesně se žurnalistika po 11. září změnila, se různí. Přesto panuje shoda, že se nachází v éře nového normálu, ve kterém se reflektuje problematika traumatu, cenzury, nestrannosti, patriotismu a svobody slova. Zvláště se ukázalo, jak citlivá může být veřejnost v zápalu patriotismu k jakýmkoli příznakům kritiky nebo satíře. Televizní stanice, ale samozřejmě i tištěná média, se setkaly s tisíci nespokojených diváků, kteří napadali vlastenectví jejich zpravodajství. Několik novinářů bylo propuštěno zvláště když kritizovali prezidenta za schovávání se na základně zatímco národ byl v ohrožení. Bílý dům přestal reagovat na telefonáty těch

---

135 Barbie Zelizer a Stuart Allan, *Journalism After September 11* (New York: Routledge, 2002).

136 Gary Kamiya. „Iraq: Why the media failed,“ *Salon*, 10. dubna 2007,

http://www.salon.com/news/opinion/kamiya/2007/04/10/media_failure/print.html (staženo 18. dubna 2011).

novinářů, kteří zpochybnili předešlé prohlášení Bílého domu, že 11. září teroristé hrozili útokem i na Air Force One.¹³⁷ Mediálně sledovaným byl případ známého komika Billa Mahera, který ve své talk show *Politically Incorrect* [Politicky nekorektní] s nadsázkou komentoval útoky 11.září. Řekl, že narozdíl od zbabělých Američanů, kteří se odváží bombardovat cíle jen z dálky tisíce mil, únosci zůstali v letadle, které narazilo do budovy.¹³⁸ Někteří ze sponzorů okamžitě ukočili financování jeho pořadu. Mluvčí Bílého domu Ari Fleischer se vyjádřil, že „ lidé by si měli dávat pozor co říkají a co dělají.“¹³⁹ Nejkonzervativnější z televizních komentátorů Bill O'Reilly ve své televizní show prohlásil, že „ty, kdo kritizují svoji zemi v čase vojenské krize jako je tato, považují za špatné Američany.“¹⁴⁰

Slonem, který již léta sedí v obýváku americké žurnalistiky jsou obavy novinářů z označení za liberála nebo nařčení z nedostatečného patriotismu. Tato označení totiž mohou vážně poškodit jejich kariéru. I když vlastenecká nálada z redakcí nevyprchala úplně, několik měsíců po útocích již neměla takový vliv na zpravodajství, jak tomu bylo neprodleně po 11.září. Zůstává však stále jedním z klíčových rysů předválečného zpravodajství.

Jedenácté září neznamenal jen nenadálou vlnu vlastenectví, se kterou se média musela potýkat. Pozitivní změnou byl návrat médií k seriózním zprávám. Zatímco v červnu 2001 tvořila kategorie lifestyle 20% večerních zpráv, koncem října to bylo jen jedno procento a zprávy o celebritách zmizely téměř úplně.¹⁴¹ Komentátoři se vyjádřili, že „médiá vystřízlivěla po dekádě dlouhém mejdanu Senzacechtivosti.“¹⁴² Jak se později ukázalo, tyto změny byly jen krátkodobé. Počet faktických zpráv, ke kterým se navrátila zejména televizní média a dosáhla až 75% solidních faktických reportáží, začaly v období války v Afghánistánu znovu klesat. Množství faktických zpráv na úkor názorů a diskusí kleslo dokonce níže než tomu bylo v období skandálu Lewinská.¹⁴³

---

137 Bill Carter a Felicity Barringer. „In Patriotic Time, Dissent Is Muted“ *The New York Times*, 28.září 2001, <http://www.nytimes.com/2001/09/28/us/a-nation-challenged-speech-and-expression-in-patriotic-time-dissent-is-muted.html> (staženo 18.dubna 2011).

138 „9/11 comment Bill Maher got fired for“, *Youtube*, <http://www.youtube.com/watch?v=97KllcZidKQ>, "We have been the cowards. Lobbing cruise missiles from two thousand miles away. That's cowardly. Staying in the airplane when it hits the building. Say what you want about it. Not cowardly. (staženo 30.4. 2011).

139 Bill Carter a Felicity Barringer. „In Patriotic Time,...

¹⁴⁰ „Buying the War,“ Bill Moyers Journal,...

141 „The New Face of Nightly News,“ Project for Excellence in Journalism, <http://www.journalism.org/node/290> (staženo 20.dubna 2011).

¹⁴² Barbie Zelizer a Stuart Allan, *Journalism After September 11*,...

¹⁴³ „Return to Normalcy?“ Project for Excellence in Journalism, <http://www.journalism.org/node/281> (staženo 20.dubna 2011).

Techniky psaní zpráv

Styl převrácené pyramidy

Problémem je i *převrácená pyramida*— styl, jakým jsou novinové články psány. Ten funguje na opačném principu vyprávění. Rozuzlení, tedy nejdůležitější informace, je hned na začátku textu a zejména ve formě poutavého nadpisu. Následující text pak postupně řadí informace od těch důležitých k méně a méně zajímavým. Tento styl je výhodný i pro čtenáře, který může přestat číst po několika odstavcích s pocitem, že se dozvěděl to podstatné. Pravidlo převrácené pyramidy zároveň udává, že nejdůležitější informace na začátku se týkají těch nejmocnějších aktérů příběhu, na prvním místě prezidenta, poté další členy vlády, následně Kongres a Senát apod. Výzkum Marylandské univerzity ukázal, že tento styl dával v případě zpravodajství o Iráku a zbraních hromadného ničení daleko větší váhu názoru administrativy. Pokud vůbec, nesouhlasné názory se objevovaly až na konci článků, a jen zběžně zmíněné. Co je výhodou pyramidy pro žurnalisty a editory, kteří mohou článek jednoduše zkrátit od konce, je nevýhodou pro vyvážené reportérství a prezentaci názoru obou stran, z nich zejména „méně významná“ zůstává v pozadí.

Nepřesná terminologie

Kampaň vlády a rétorika jejich představitelů byla již plánovaně velmi nejasná v pojmech jako terorismus nebo zbraně hromadného ničení. V projevu o stavu unie roku 2002 Bush mluvil o *teroristickém režimu* v Severní Koreji, *terorismu* Al Kájdý a *teroru* Saddáma Husajna.¹⁴⁴ Ani další členové kabinetu nebyli ve svých vyjádřeních konkrétnější. Málokdy uváděli, o jaké zbraně se jedná— jaderné, chemické nebo biologické. Média, která tuto rétoriku přebrala je rovněž podávala jako jednoduše hrozbu. Stejný problém se týkal nejasného pojmu hrozba, kdy média ani vláda neuváděly, zda se jedná o národní, regionální či mezinárodní ohrožení. Válka proti teroru tak udělala ze zbraní hromadného ničení bezpečnostní problém nezávisle na

---

¹⁴⁴ „Bush's State of the Union speech,“ *CNN*, 28. ledna 2003, http://articles.cnn.com/2003-01-28/politics/sotu.transcript_1_tax-relief-corporate-scandals-and-stock-union-speech?_s=PM:ALLPOLITICS (staženo 3. 7. 2011).

jejich geografickém umístění.¹⁴⁵ Těto hrozby zároveň vláda využívala k ospravednění pro své jednání. Média pro nedostatek odbornosti nebyla schopna zpochybnit tuto rétoriku jasnými argumenty, jelikož sama rozdělovala zbraně na nicneříkající „menší“ a „větší“, zatímco odborníci je rozlišují podle nosnosti a doletu. Větší prostor v médiích tak byl věnován politické dikusi než vědecké a bezpečnostní debatě expertů.

Anonymní zdroje

Z výsledků obsahové analýzy v této práci i jiných dalších výzkumů je patrné, že využívání anonymních zdrojů ve zpravodajství je velmi časté, a to především v tématech národní bezpečnosti. Vzhledem ke skandálům Jaysona Blaira nebo Judith Millerové, je právě nekritické citování nejmenovaných zdrojů živě diskutovaným tématem jak mezi samotnými žurnalisty, tak jejich publikem. Zdrojem citovaný materiál se stává totiž stává faktem a ty dodávají zpravodajství větší legitimitu.¹⁴⁶ Použitím anonymního zdroje žurnalista nepřímo říká, že hodnota informace, kterou čtenář získá vyvažuje anebo je ještě cennější než uvedení zdroje a jeho transparentnost.¹⁴⁷ V reportážích čerpajících z anonymních zdrojů musejí čtenáři důvěřovat zpravodajské organizaci, že informace, které přichází z neznámého zdroje jsou pravdivé. Čtenáři se nemohou sami přesvědčit o pravdivosti informace, kterou jim žurnalista zprostředkovává. Zelizer tuto praxi přirovnává k šamanismu, kdy žurnalisté jako šamané mají *nesdělitelnou vizi*—privilegovanou pozici vidět něco, co ostatní vidět nemohou.¹⁴⁸ Editory v novinách jsou také částečně odkázáni na úsudek vlastních reportérů. V diskusi mezi čtenáři a editory *The New York Times*, editorka Jill Abrahamsonová říká, že novináři, kteří by nedodrželi dohody se svými zdroji ohledně zachování anonymity, by pro příště měli velké problémy najít zdroje pro exkluzivní

¹⁴⁵ Susan D. Moeller, “Media Coverage of Weapons of Mass Destruction”, *Center for International and Security Studies at Maryland (CISSM)*, (2004), 14.

¹⁴⁶ Matthew Carlson, „Looking Back to Look Ahead: Anonymous Sourcing in the New York Times Prewar Iraq Coverage“, (Příspěvek přednesený na konferenci International Communication Association, San Francisco, CA, 23.května 2007).
http://research.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/1/7/2/5/0/p172509_index.html?phpsessid=6b1be331c8c0966b567cbfd5f91600f9 (staženo 18.dubna 2011).

¹⁴⁷ Ibidem.

¹⁴⁸ Ibidem.

reportáže.¹⁴⁹ Právě kontakty s vlivnými zdroji odlišují elitní novináře těch od ostatních. Ačkoli se novináři brání, že bez anonymních zdrojů by například nebyly vydány slavné Pentagon papers nebo odhalena kauza Wattergate, problémem je nejmenování zdrojů v naprosto banálních případech, kdy zdroj není nikterak ohrožen legálně ani profesně či na pověsti. Žurnalisté naopak někdy citují tyto zdroje i přesto, že neodhalují pro čtenáře tak hodnotnou informaci, která by anonymitu ospravedlnila.

Přehršel nejmenovaných zdrojů a jejich nespolehlivost byl ještě umocněn nedostatkem informací poskytovaných administrativou. Tato situace zabránila ostatním novinářům přebírajících zpravodajství z ostatních médií, prohlédnout nesprávnost nebo pochybnost podávaných informací.¹⁵⁰ Ti je pak přetiskli dále. Jak oni, tak čtenáři si nikdy nemohou být jisti, co stojí za motivy zdrojů podat médiím informace. Stává se, že někdy k takovému činu vedou motivy vlastního zisku, očernění protivníka nebo prosazení vlastních cílů.

Některé z článků napsaných před válkou v Iráku citovaly tzv. irácké informátory. U několika z nich bylo uvedeno jejich celé jméno, jindy pouze že se jedná o člena INC. Za těmito zdroji byla jasně čitelná motivace vyvolat pocit ohrožení a poskytnout americké vládě důkazy k nutnosti svržení Husajna. Výpovědi takových zdrojů vznesly u mnoha novinářů pochyby pro průhledné motivy a také pro informace, které Iráčané poskytovali. Zvláště podezřelé byly „svědectví“ o tom, že Husajn skladuje biologické zbraně pod vlastní rezidencí nebo že zbraně jsou vyráběny v pojízdných laboratořích umístěných na nákladních vozech. Množství článků však zdroje neuvádělo se žádnou bližší specifikací, a proto bylo obtížné či přímo nemožné je vyvrátit.

Je však nutné se zastavit i nad opačným problémem vztahů mezi anonymním zdrojem a žurnalistou. Tragický případ úmrtí Davida Kellyho se nutí zamyslet i nad lehkovážností, s jakou žurnalisté naopak někdy ochraňují své zdroje. Britský vědec a inspektor v Iráku David Kelly poskytl pod slibem anonymity novináři BBC informace o vládním manipulování faktů ve zprávě tajných služeb ze září 2002. Podle Gilligana, Kelly konkrétně jmenoval Alastaira Cambella, tehdejšího Blairova vedoucího strategické komunikace, který měl v manipulaci hlavní roli.¹⁵¹ Kellyho jméno bylo po nátlaku vlády na *BBC* veřejně prozrazeno. Kelly byl předvolán k parlamentnímu

¹⁴⁹ „Talk to the Newsroom: The Use of Anonymous Sources,“ *The New York Times*, http://www.nytimes.com/2008/06/09/business/media/09askthetimes.html?_r=1&hp=&adxnml=1&oref=slugin&pagewanted=all&adxnml=1213196444-GgG5vLXdjesDF10qmAbIMw. (staženo 25. 5.2011)

¹⁵⁰ Matthew Carlson, „Looking Back to Look Ahead...“

¹⁵¹ „Timeline: Dr David Kelly,“ *The Guardian*, <http://www.guardian.co.uk/media/2003/jul/18/politicsandiraq.iraq> (staženo 3.7. 2011).

výslechu přenášeném živě v televizním vysílání, kde vypověděl, že zveřejněná reportáž *BBC* vychází z jiných informací, než Gilliganovi poskytl, a proto je přesvědčen, že není jeho primárním zdrojem.¹⁵² Dva dny poté byl Kelly nalezen mrtvý za nevysvětlených okolností.

Závěr

Americká žurnalistika se již delší dobu potýkala se systematickými problémy v podávání kvalitního a vyváženého zpravodajství. Ty se však dříve neprojevily, s výjimkou několika epizodních skandálů jednotlivých reportérů. Špatná praxe tak byla konfrontována až s krizí v letech 2001 — 2003, kdy se k těmto systémovým problémům přidala specifická atmosféra 11. září a intenzivní proválečná kampaň administrativy. Selhání médií spočívalo v nedostatečném vysvětlení veřejnosti základních informací. A to sice, že Irák nebyl zapojen do útoku 11. září a neexistuje jeho prokazatelná spojitost s Al Kájdou, zároveň nepředstavuje bezprostřední hrozbu a tajné služby nemají k dispozici aktuální informace ani spolehlivé důkazy o iráckém jaderném programu.

Jedna ze zásadních příčin selhání médií je právě Bushova administrativa, která manipulovala s fakty, kontrolovala přístup k informacím a klamala veřejnost. Tisk i občané důvěřovali těmto informacím především proto, že přicházely od samotného prezidenta a viceprezidenta Spojených států. Málokdo by očekával, že by takto vysocí činitelé otevřeně lhali a zvláště v situaci vstupu do války. Proti tomuto rozhodnutí se v Kongresu nepostavili ani opoziční Demokráté, kteří sami tento krok v drtivé většině podpořili. Ačkoli primární zodpovědnost za válku v Iráku leží na administrativě, média hrála v rozhodování veřejnosti o podpoře invaze zásadní roli. Na základě analýzy selhání médií lze dojít k několika závěrům:

Zprvé, ukázalo se, že selhání tisku bylo z velké části zapříčiněno selháním dalších institucí — administrativy a Kongresu. Potvrdilo se, že současný mediální systém funguje tehdy, pokud fungují i již zmíněné instituce. Paradoxně to však nejsou ty chvíle, kdy demokracie potřebuje nezávislou žurnalistiku nejvíce, a proto je potřeba hledat slabiny současné praxe podávání zpravodajství.

---

¹⁵² Ibidem.

Zadruhé, příčiny selhání elitních médií se liší od selhání ostatních médií v několika ohledech. Práce reportérů a editorů „ne—elitních“ médií bylo do velké míry ovlivňována přebíráním mediální agendy a jistou stádní mentalitou (selhání systémové). Elitní média se naopak chtějí odlišovat, přicházet s exkluzivními reportážemi. Právě standardy kvalitní žurnalistiky ustoupily ambicím některých reportérů a editorů přijít se „sólkapry“ na prvních stranách. Jedná se zejména o problém čerpání informací z nekredibilních zdrojů, iráckých informátorů nebo zevnitř administrativy. Selhání elitních deníků tedy spočívalo v selhání institucionálním (rada editorů) a individuálním (reportéři).

Zatřetí, obsahová analýza dvou deníku ukázala jasnou dominanci hlasu administrativy ve zpravodajství. Právě dominance předních členů vlády a i proválečných nejmenovaných zdrojů určovaly celkové vyznění článku, ve kterých reportéři sami neupozornili na mylné tvrzení administrativy nebo neoslovili alternativní zdroje.

Na základě výsledků obsahové analýzy, mediálních teorií a vývoji americké žurnalistiky, tato práce dochází k závěru, že selhání médií bylo zapříčiněno dlouhodobým vývojem americké žurnalistiky, avšak hlavní příčinou bylo selhání dalších institucí a dominance elitních (oficiálních) zdrojů ve zpravodajství. Příčinou tohoto selhání napříč spektrem všech mediálních organizací se stalo přebírání mediální agendy od elitních médií.

Závěrem se dá dodat, že žádné z médií bohužel neprovedlo v posledních letech zásadní opatření, které by pomohlo těmto selháním do budoucna předejít. *The New York Times* sice v roce 2004 přijal nová pravidla pro využívání anonymních zdrojů, avšak ani ta nepomohla zamezit jejich nadměrnému používání. Ani v následujících letech po začátku konfliktu se zpravodajství z irácké války od předválečného natolik nelišilo. Pomineme-li celý *millitainment* televizních stanic, kdy zpravodajové komentovali válku jako fotbalový zápas, tištěná média opět velmi často opomíjela ty nejdůležitější příběhy. Toto tvrzení dvakrát platí pro *The New York Times*, jehož zpravodajství v některých případech (zejména v podání mučení iráckých vězňů z Abu Ghraib) zůstalo daleko za výkonem *The Washington Post* nebo *The Wall Street Journal*. Obecně, americká média, nepřinesla tak kvalitní zpravodajství jako ostatní mezinárodní média, zejména arabská televize Al Jazeera nebo tradičně nejuznávanější BBC.

Selhání médií zároveň naráží na obecnější otázku, a to sice kdo ohlídá hlídacího psa? S příchodem internetu a možností založit si webovou stránku téměř zadarmo, je větší šance pro nezávislou žurnalistiku a tedy to, co se dnes skrývá pod pojmem *citizen*

journalism. Limity tohoto zpravodajství jsou však značné, a i proto, že tito „občanští novináři“ sami čerpají z informací velkých mediálních organizací.

Hlavní odpovědnost i tak opět spočívá na velkých mainstreamových médiích. Pokud si však máme uchovat představu médií jakožto hlídacího psa demokracie i v dobách krize, měla by se média naučit hlasitě štěkat.

Summary

This thesis on “The American Media’s Failure before the Iraq War in 2003” is an analytical study to identify and explain the causes of media’s uncritical coverage of the threat posed by the Iraq’s weapons of mass destruction’ program of ‘. The media failed to correctly inform the public around the 3 key arguments which the administration (mis)used to gain support for the war. First, Iraq wasn’t directly involved in September 11 attacks and there is no link between Iraq and al Qaeda. Second, Iraq doesn’t pose an imminent threat to U.S. security and there’s a lack of hard evidence that Saddam Hussein is developing weapons of mass destruction. Third, U. S. didn’t have international support for the war.

The paper is divided into three chapters. The first chapter describes the political marketing campaign and manipulation of intelligence by Bush administration. The second part is dedicated to a comparative content analysis of prewar coverage by *The New York Times* and *The Knight Ridder*. The results of this analysis showed major use of official sources in their reporting. Both named and anonymous sources were used in about equal amounts. The core part of the thesis is the third chapter which identifies the main causes of media’s failure which were predetermined by four factors: long-term systematic problems of American journalism, the specific atmosphere of patriotism after the 9/11 attacks, routine journalism style of writing (putting more emphasis on official point of view and largely ignoring dissenting voices) and finally, the individual failure of reporters and editors. Based on the analysis of those four factors, the thesis presents several conclusions.

First of all, it concludes that current journalism practice/system works best when other institutions such as administration or Congress are working well. Because of Bush administration’s campaign of deception and extreme control of sources, American journalists covering the run-up to the war using their routine work habits, missed the real story.

Second, the causes of the elite’s media failure are different from the causes of other media’s failure. The coverage of other “non- elite” media is influenced by inter-media setting by elite newspapers and a pack mentality. On the other hand, elite media want to distinguish themselves from the others. They need to bring bigger and more exclusive “scoops”. In their case, the standards of journalism practice, and especially the reliance on credible sources, was compromised in the run-up to the war in order to

be the first to bring bigger scoops from inside the administration or Iraqi weapons of mass destruction program. These elite newspapers bear large responsibility to the other media and when they fail, the consequences could be very serious. However, the other media cannot excuse themselves for following such a pro-war path by blaming elite media.

As *mea culpa* of The New York Times and reflective articles about prewar coverage suggested, the failures were not only individual but also institutional, the editor's board of the news organizations failed to equally approach both pro-war articles and articles critical of the administration. The latter ones were buried on the last pages of the paper or declined for publication.

Based on results of the content analysis, journalists' reflections and media theories, the thesis comes to the conclusion that the failure was determined by long term development of American journalism but the main cause was another institutions' failure and domination of elite (official) sources in the media coverage. The final major factor for such a failure of media organizations across the spectrum was their following of elite newspapers' media agenda, especially that of *The New York Times*.

Použitá literatura

PRIMÁRNÍ ZDROJE

PROJEVY

„Bush State of the Union address“, *CNN Politics*, 29.ledna 2002, http://articles.cnn.com/2002-01-29/politics/bush.speech.txt_1_firefighter-returns-terrorist-training-camps-interim-leader?_s=PM:ALLPOLITICS (staženo 14.6.2011).

„Bush's State of the Union speech,“ *CNN*, 28.ledna 2003, http://articles.cnn.com/2003-01-28/politics/sotu.transcript_1_tax-relief-corporate-scandals-and-stock-union-speech?_s=PM:ALLPOLITICS (staženo 3. 7. 2011).

„First Debate Transcript: Page 11“, *ABC News*, <http://abcnews.go.com/Politics/story?id=122824&page=1> (staženo 1. 6. 20011).

„Speech Against the Invasion of Iraq,“ Senator Edward M. Kennedy, http://tedkenedy.org/ownwords/event/sais_iraq (staženo 3. 7. 2011).

„Transcript of Interview with Vice-President Dick Cheney on Meet the Press, 8 September 2002,“ Mt. Holyoke, <http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/bush/meet.htm> (staženo 25.5. 2011).

„Transcript of Powell's U.N. presentation“, *CNN*, 5.února 2003, http://articles.cnn.com/2003-02-05/us/sprj.irq.powell.transcript_1_genuine-acceptance-iraq-one-last-chance-disarmament-obligations?_s=PM:US (staženo 1.6.2011).

DOKUMENTY

„A Clean Break: A New Strategy for Securing the Realm“ The Institute for Advanced Strategic and Political Studies Jerusalem, Washington, <http://www.iasps.org/strat1.htm> (staženo 15. 5. 2011).

„The Bush Files : From The Book , National Security: Page 83 - First Week's Plans For Iraqi Takeover,“ The Price of Loyalty, <http://thepriceofloyalty.ronsuskind.com/thebushfiles/archives/000067.html> (staženo 18. 6. 2011).

„Letter to President Bush on the War on Terrorism“, *Project for the New American Century*, <http://newamericancentury.org/Bushletter.htm> (staženo 1. 6. 2011).

VIDEO

„9/11 comment Bill Maher got fired for“, *Youtube*, <http://www.youtube.com/watch?v=97KllcZidKQ>, (staženo 30.4. 2011).

„Paul Krugman on Media and War“, *Big Think*, 27.prosince 2007, <http://bigthink.com/ideas/4141> (staženo 15.6.2011).

„Richard Armitage on the Media and National Security“, *Big Think*, 1.února 2008, <http://bigthink.com/ideas/3070> (staženo 15.6.2011).

Karlynn Bowman, „Public Opinion on the War with Iraq“, (*American Enterprise Institute for Public Policy Research*, 2009), <http://www.aei.org/paper/22142> (staženo 12.6.2011).

SEKUNDÁRNÍ ZDROJE

KNIHY

Ben Bagdikian, *The New Media Monopoly* (Boston:Beacon Press, 2004). 299 s.

James Bamford, *A Pretext for War: 9/11, and the Abuse of America's Intelligence Agencies* (New York: Random House, 2004). 420 s.

Lance Bennett, Regina Lawrence a Steven Livingston. *When the Press Fails: Political Power and the News Media from Iraq to Katrina* (Chicago: University Of Chicago Press, 2007). 263 s.

Eric Boehlert. *Lapdogs: How the Press Rolled Over for Bush* (New York: Free Press, 2006). 333 s.

Kristina Borjesson, *Feet to the Fire: The Media After 9/11: Top Journalists Speak Out* (New York: Prometheus books). 627 s.

Antonio Dimaggio. *Mass Media Mass Propaganda* (Landham: Lexington Books, 2008). 329 s.

Michael Isikoff a David Corn, *Hubris: The Inside Story of Spin, Scandal, and the Selling of the Iraq War* (New York: Three Rivers Press, 2006). 479 s.

Robert McChesney, *Problém médií: Jak uvažovat o dnešních médiích* (Praha: Grimmus, 2009). 143 s.

Scott McClellan *What Happened: Inside the Bush White House and Washington's Culture of Deception* (New York: Public Affairs, 2008). 352 s.

Denis McQuail, *Úvod do teorie masové komunikace* (Praha: Portál, 2009). 639 s.

John Prados. *Hoodwinked: The Documents That Reveal How Bush Sold Us a War* (New York, The New Press, 2004). 375 s.

Scott Ritter, *Iraq Confidential: The Untold Story of the Intelligence Conspiracy to Undermine the UN and Overthrow Saddam Hussein* (New York: Nation Books, 2005). 312 s.

Marcy Wheeler. *Anatomy of Deceit: How the Bush Administration Used the Media to Sell the Iraq War and Out a Spy* (Berkley.Vaster Books, 2007). 175 s.

Barbie Zelizer a Stuart Allan, *Journalism After September 11* (New York: Routledge, 2002). 268 s.

TISK

„CNN Edition with Wolf Blitzer: Interview With Condoleezza Rice; Pataki Talks About 9-11; Graham, Shelby Discuss War on Terrorism“, *CNN*, 8.září 2002, <http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/0209/08/le.00.html> (staženo 15.6.2011).

Irving Kristol, „The Neoconservative Persuasion“, *The Weekly Standard*, 25.srpná 2003, <http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/003/000tzmlw.asp> (staženo 10. 6. 2011).

„Le stratège et le philosophe. *Le Monde*. 15.dubna 2003, dostupné na http://www.lemonde.fr/old-horizons/article/2003/04/15/le-strategie-et-le-philosophe_316921_3230.html (staženo 13. 6. 2011).

Joel Roberts. „Plans for AttAcks Began on 9/11“, *CBS News*, 10.září 2009, <http://www.cbsnews.com/stories/2002/09/04/september11/main520830.shtml> (staženo 10.6.2011).

Seymour M. Hersh. Selective Intelligence. *The New Yorker*, 23.května 2003, http://www.newyorker.com/archive/2003/05/12/030512fa_fact#ixzz1RBS8e4Ri (staženo 1. 6. 2011).

Eric Schmitt, „U.S. Plan for Iaq Is Said to Include Attack on 3 Sides, *The New York Times*, 5.července 2002,<http://www.nytimes.com/2002/07/05/world/us-plan-for-iraq-is-said-to-include-attack-on-3-sides.html?scp=8&sq=iraq&st=nyt&pagewanted=1> (staženo 25.5. 2011).

„CNN Edition with Wolf Blitzer: Interview with Condoleeza Rice...

Michael Gordon a Judith Miller. The Iraqis; U.S. Says Hussein intensifies Quest for A-bomb Parts, *The New York Times*, 8.září 2002, <http://www.nytimes.com/2002/09/08/world/threats-responses-iraqis-us-says-hussein-intensifies-quest-for-bomb-parts.html> (staženo 25. 5. 2011).

Johnatan Landay. „Iraq has been unable to get materials needed for nuclear bomb, experts say“, *The Knight Ridder Newspapers*, 12.září 2002. <http://www.mcclatchydc.com/2002/09/12/8554/iraq-has-been-unable-to-get-materials.html> (staženo 1. 6. 2011).

Warren P. Strobel a Jonathan S. Landay. „Infighting among U.S. intelligence agencies fuels dispute over Iraq“, *The Knight Ridder Newspapers*, 4. října 2002, <http://www.mcclatchydc.com/2002/10/24/8604/infighting-among-us-intelligence.html> (staženo 1. 6. 2011).

Jonathan S. Landay. „CIA Report Reveals Analysts' split over extent of Iraqi Nuclear Threat“, *The Knight Ridder*, 4.října 2002, <http://www.mcclatchydc.com/2002/10/04/8587/cia-report-reveals-analysts-split.html> (10.6. 2002).

David Barstow. „Behind TV Analysts, Pentagon's Hidden Hand“, *The New York Times*, 20.dubna 2008, http://www.nytimes.com/2008/04/20/us/20generals.html?_r=1&pagewanted=print (staženo 10.6. 2011).

Jonathan S. Landay, „Iraq Has Been Unable to Get Materials Needed for Nuclear Bomb, Experts Say“, *The Knight Ridder*, 12.září 2002, <http://www.mcclatchydc.com/2002/09/12/8554/iraq-has-been-unable-to-get-materials.html> (20.5.2011).

Ron Hutchenson. „Bush Administration preparing to make a case for war with Iraq,“ *The Knight Ridder Newspapers*, 3.září 2002, <http://www.mcclatchydc.com/2002/09/03/8543/bush-administration-preparing.html> (staženo 1. 6. 2011).

Joby Warrick, „Evidence on Iraq Challenged Experts Question if Tubes Were Meant for Weapons Program,“ *The Washington Post*, 19.září 2002, <http://www.washingtonpost.com/ac2/wp-dyn/A36348-2002Sep18?language=printer> (staženo 3.7.2011).

Michael Gordon, „Threats and Responses:U.S. Aides Split On Assessment Of Iraq's Plans“, *The New York Times*, 10.října 2002, <http://www.nytimes.com/2002/10/10/world/threats-and-responses-intelligence-us-aides-split-on-assessment-of-iraq-s-plans.html> (staženo 20.5.2011).

Warren P Strobel. „White House Ratchets Up Rhetoric, Signals War with Iraq Imminent,“ *The Knight Ridder Newspaper*, 29.ledna 2003, <http://www.mcclatchydc.com/2003/01/29/8767/white-house-ratchets-up-rhetoric.html> (staženo 1. 6. 2011).

Warren P Strobel. „White House ratchets up rhetoric, signals war with Iraq imminent,“ *The Knight Ridder Newspaper*, 29.ledna 2003, <http://www.mcclatchydc.com/2003/01/29/8767/white-house-ratchets-up-rhetoric.html> (staženo 1. 6. 2011).

Steven R. Weisman. „Threats and Responses: Security Council; Powell, in U.N. Speech, Presents Case to Show Iraq Has Not Disarmed.“ *The New York Times*, 6.února 2003, <http://www.nytimes.com/2003/02/06/world/threats-responses-security-council-powell-un-speech-presents-case-show-iraq-has.html?pagewanted=all&src=pm> (staženo 1. 6. 2011).

„The Times and Iraq“, *The New York Times*, 26.května 2004, http://www.nytimes.com/2004/05/26/international/middleeast/26FTE_NOTE.html (staženo 20.5.2011).

Judith Miller. „U.S. Officials Say Iraq Had the Ability to Make Nuclear Weapon in 1981,“ *The New York Times*, 9.června 1981, <http://www.nytimes.com/1981/06/09/world/us-officials-say-iraq-had-ability-to-make-nuclear-weapon-in-1981.html?scp=1&sq=&st=nyt> (staženo 3. 7. 2011).

Franklin Foer, „The Source of Trouble,“ *New York Magazine*, 21.května 2005, <http://nymag.com/nymetro/news/media/features/9226/> (staženo 17. 5. 2011).

William E. Jackson, Jr, „ Miller's Star Fades (Slightly) at 'NY Times,“ *Editor and Publisher Online*, 2.října 2003, <http://www.commondreams.org/cgi-bin/print.cgi?file=/views03/1002-09.htm> (staženo 25.4. 2011).

Greg Mitchell. „Why Judith Miller Can't Catch a Break“, *Editor and Publisher*, 13.října 2005, <http://www.editorandpublisher.com/Article/Why-Judith-Miller-Can-t-Catch-a-Break> (staženo 15.7. 2011).

„Report: Dissenting View on WMD Coverage at 'NY Times“, *Editor and Publisher*, 23.listopadu 2005, <http://www.editorandpublisher.com/Article/Report-Dissenting-View-on-WMD-Coverage-at-NY-Times-> (staženo 15.7.2011).

Greg Mitchell. „Pressing Issues: Ignoring the Real 'One' That Got Away“, *Editor and Publisher*. 5.ledna 2006, <http://www.editorandpublisher.com/Columns/Article/Pressing-Issues-Ignoring-the-Real-One-That-Got-Away> (staženo 15. 7. 2011).

Judith Miller, „Judith Miller's Farewell“, *The New York Times*, 10.listopadu 2005, <http://www.nytimes.com/2005/11/10/opinion/110miller.html?gwh=701864032B4BCF730432B5FCF7F82AA3> (staženo 17. 5. 2011).

Edward Wasserman, „Taking The Times“ *The Miami Herald*, 31.května 2004, <http://ewasserman.com/tag/iraq/> (staženo 3. 7. 2011).

„ NY Times WMD Coverage,“ PBS, http://www.pbs.org/newshour/bb/media/jan-june04/nytimes_05-26.html (staženo 6.6. 2011).

Ari Berman, „Where America's Papers Now Stand on War, *Editor and Publisher*, 14.březen 2003, <http://www.editorandpublisher.com/Article/Where-America-s-Papers-Now-Stand-on-War> (staženo 3.7.2011).

„Editorial: Saying No to War.“ *The New York Times*, 9.březen 2003, <http://www.nytimes.com/2003/03/09/opinion/saying-no-to-war.html>.

David E. Sanger, „A Nation Challenged: The Rogue List; Bush Aides Say Tough Tone Put Foes on Notice“, *The New York Times*, 31.ledna 2002, <http://www.nytimes.com/2002/01/31/world/a-nation-challenged-the-rogue-list-bush-aides-say-tough-tone-put-foes-on-notice.html> (staženo 10.6.2011).

Warren P. Strobel, „Bush 'Axis of Evil' Statements Cause Worldwide Controversy“, *The McClatchy*, 31.ledna 2002, <http://www.mcclatchydc.com/2002/01/31/16311/bushs-axis-of-evil-statements.html> (staženo 10.6.2011).

Patrick E. Tyler and Elaine Sciolino, „A Nation Challenged: Washington; Bush's Advisers Split on Scope Of Retaliation“, *The New York Times*, 20.září 2001, <http://www.nytimes.com/2001/09/20/world/a-nation-challenged-washington-bush-s-advisers-split-on-scope-of-retaliation.html?src=pm> (staženo 10.6.2011).

Warren P. Strobel, „Experts Say Iraq, Hussein not Likely Tied to Attacks“, *The McClatchy*, 22.září 2001, <http://www.mcclatchydc.com/2001/09/22/16301/experts-say-iraq-hussein-not-likely.html> (staženo 10.6.2011).

Tom Wicker. „Press Isn't Asking Right Questions About Iraq“, *Editor and Publisher*, 11.března 2003, <http://www.editorandpublisher.com/Article/Press-Isn-t-Asking-Right-Questions-About-Iraq> (staženo 3.7. 2011).

Gary Kamiya. „Iraq: Why the media failed“, *Salon*, 10.dubna 2007, http://www.salon.com/news/opinion/kamiya/2007/04/10/media_failure/print.html (staženo 18.dubna 2011).

Bill Carter a Felicity Barringer. „In Patriotic Time, Dissent Is Muted“ *The New York Times*, 28.září 2001, <http://www.nytimes.com/2001/09/28/us/a-nation-challenged-speech-and-expression-in-patriotic-time-dissent-is-muted.html> (staženo 18.dubna 2011).

Sue Chan. „ Massive Anti-War Outpouring“, CBS, 15. února 2003, <http://www.cbsnews.com/stories/2003/02/16/iraq/main540782.shtml> (staženo 29. 7. 2011).

Jack Haffer. „ The Fog of Newspapering“, *Slate*, 13. srpna 2002, <http://www.slate.com/id/2069369/> (staženo 29.7.2011).

ČLÁNKY V ODBORNÝCH ČASOPISECH

Johanna Bockman, Meagan Marshall et al., *Iraq: Differing Views in the Domestic Policy Debate* (Wikileaks Document Release, 2002), <http://wikileaks.org/wiki/CRS-RL31607> (staženo 18.4. 2011).

Anne Baker, „George Bush and the New York Times: A Contentious Relationship," *Student Pulse Academic Journal*, <http://www.studentpulse.com/a?id=281>>George Bush and the New York Times: A Contentious Relationship (staženo 25.května 2011).

Daniela V. Dimitrova and Jesper Strömbäck. „Sweden and the United States Mission Accomplished? Framing of the Iraq War in the Elite Newspapers“, *Gazette* 5, č. 67 (2005), <http://gaz.sagepub.com/content/67/5/399> (staženo 16.5.2011).

Srinivas R. Melkote, „News Framing During a Time of Impeding War“, *International Communication Gazette* 71, č.7 (2005), <http://gaz.sagepub.com/content/71/7/547> (staženo 16.5.2011).

Steven Kull et al. eds. *Misperceptions, the Media and the Iraq War* (The PIPA/Knowledge Networks Poll, The American Public on International Issues, 2003), www.pipa.org/OnlineReports/Iraq/IraqMedia.../IraqMedia_Oct03_rpt.pdf

John Zaller a Dennis Chiu, „Government's Little Helper: U. S. Press Coverage of Foreign Policy Crises, 1945-1991," *Political Communication* 13, (1990), www.sscnet.ucla.edu/polisci/.../Gov's%20Little%20Helper/GovHelper.PDF (staženo 18. 4. 2011).

Barbie Zelizer, *Sociology and Journalism*, www.sagepub.com/upm-data/5169_Zelizer_Chapter_3.pdf (staženo 10.6.2011).

Steven Livingston a W. Lance Bennett, „Gatekeeping, Indexing, and Live-Event News: Is Technology Altering the Construction of News?“ *Political Communication* 20, č. 4 (2003), mediaresearchhub.ssrc.org/icdc-content-folder/indexing (staženo 18. 4. 2011).

Robert Entman, „Cascading Activation: Contesting the White House's Frame After 9/11“, *Political Communication* 20, č.4 (2003), ipac.kacst.edu.sa/eDoc/2006/157352_1.pdf (staženo 20.5.2011), 416.

Susan D. Moeller, „Media Coverage of Weapons of Mass Destruction“, *Center for International and Security Studies at Maryland (CISSM)*, (2004).

Matthew Carlson, „ Looking Back to Look Ahead: Anonymous Sourcing in the New York Times Prewar Iraq Coverage,“ (Příspěvek přednesený na konferenci International Communication Association, San Francisco, CA, 23.května 2007). http://research.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/1/7/2/5/0/p172509_index.html?phpsessid=6b1be331c8c0966b567cbfd5f91600f9 (staženo 18.dubna 2011).

Steven Kull et al. Eds, „Misperceptions, the Media and the Iraq War“, *The PIPA/Knowledge Networks Poll, The American Public on International Issues*, 2003).

Tomáš Trampota a Vlastimil Nečas. *Intermediální agenda českých médií. Naše společnost*. 2007, roč. 5, č. 2, 2. www.cvvm.cas.cz/upl/nase_spolecnost/100076s_AGENDA.pdf (staženo 20.5.2011).

James Dearing a Everett M. Rogers, *Communication Concepts 6: Agenda- Setting* (Thousand Oaks: Sage publications, 1992).

WEB

„Eight Major Trends,“ State of the Media, <http://stateofthedia.org/2004/overview/eight-major-trends/> (staženo 20. 5. 2011).

„Frontline: The Dark Side, Interview Michael Maloof,“ *PBS*, <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/darkside/interviews/maloof.html#1> (staženo 14.6. 2011).

„John Walcott“, *The McClatchy*, <http://www.mcclatchydc.com/2007/04/26/70/john-walcott.html> (staženo 10.6.2011).

„Profile: White House Iraq Group,“ History Commons, http://www.historycommons.org/entity.jsp?entity=white_house_iraq_group (staženo 25. 5. 2011).

„Public Attitudes,“ State of the Media, <http://stateofthedia.org/2004/newspapers-intro/public-attitudes> (staženo 20. 5. 2011).

„Return to Normalcy?“ Project for Excellence in Journalism, <http://www.journalism.org/node/281> (staženo 20.dubna 2011).

Jack Michael Stephens, *Complacency in War: Indexing and the Role of the Media in the Lead Up to the Invasion of Iraq*, <http://www.scribd.com/doc/13052568/Complacency-in-War-Indexing-and-the-Role-of-the-Media-in-the-Lead-Up-to-the-Invasion-of-Iraq> (staženo 10.6.2011).

The New Face of Nightly News,“ Project for Excellence in Journalism, <http://www.journalism.org/node/290> (staženo 20.dubna 2011).

„Talk to the Newsroom: The Use of Anonymous Sources,“ *The New York Times*, http://www.nytimes.com/2008/06/09/business/media/09askthetimes.html?_r=1&hp=&adxnnl=1&oref=slogin&pagewanted=all&adxnnlx=1213196444-GgG5vLXdjesdF10qmAbIMw. (staženo 25. 5.2011)

VIDEO

„Buying the War,“ Bill Moyers Journal. <http://www.pbs.org/moyers/journal/btw/transcript1.html> (staženo 20. 3. 2011).

„Dark Side: The National Intelligence Estimate“(video), *PBS*, <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/darkside/view/> (staženo 3.7. 2011).

„Media Critic: 'Journalists are lap dogs, not watchdogs'“, *Youtube*, <http://www.youtube.com/watch?v=IRtimlksGiA> (staženo 30.7.2011)

Seznam příloh

Příloha č. 1: Složení Bushovy administrativy (graf)

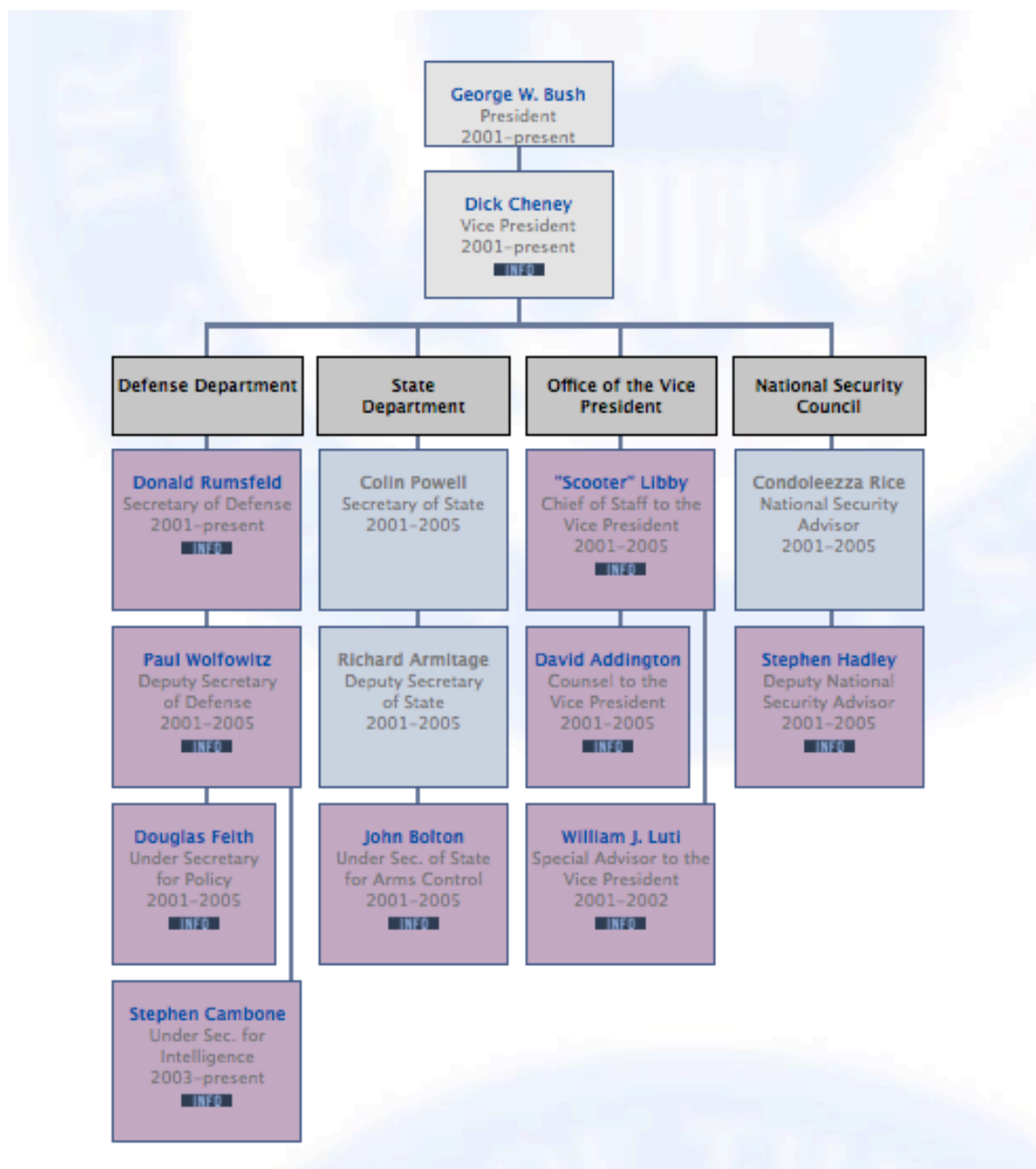
Příloha č. 2: Četnost nepravdivých tvrzení administrativy (graf)

Příloha č. 3: Výzkum veřejného mínění (tabulka)

Příloha č.4: Model kaskádové aktivace (schéma)

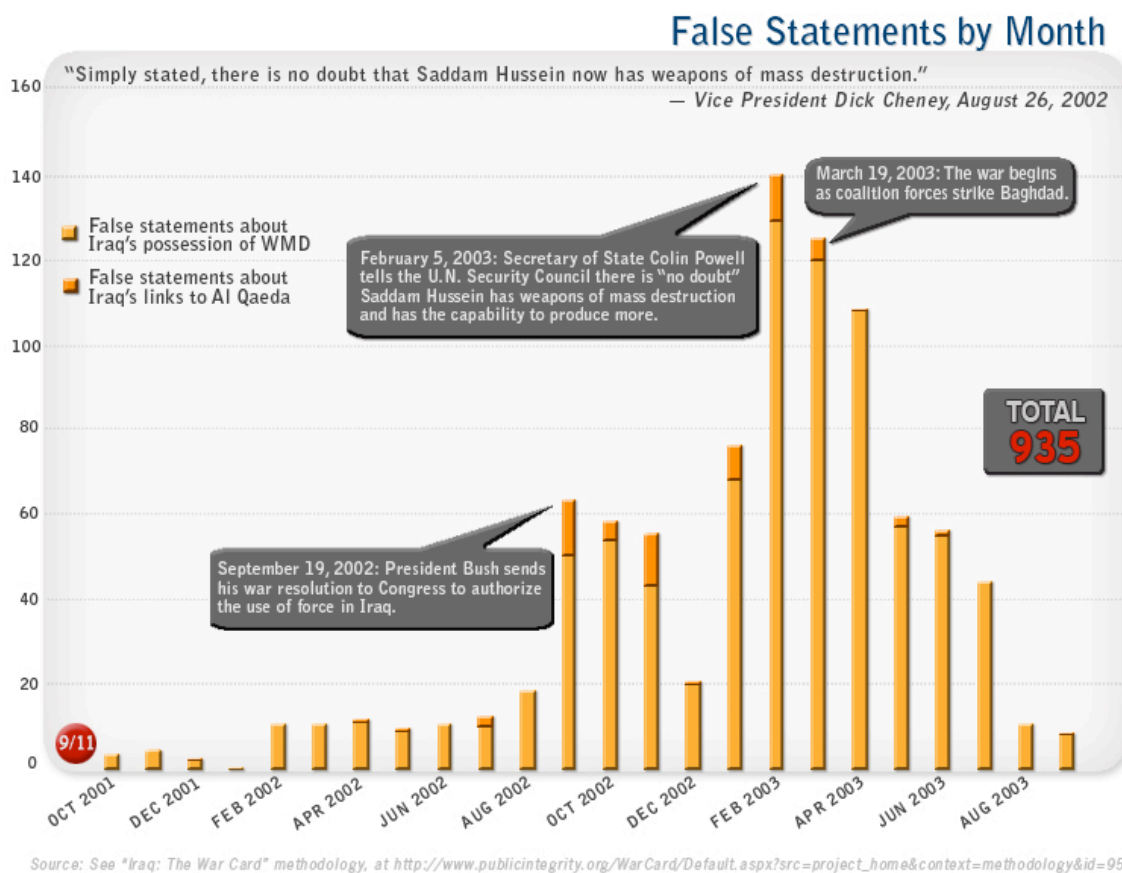
Přílohy

Příloha č. 1: Složení Bushovy administrativy (schéma)

Zdroj: „Vice president Cheney’s Network“, *Frontline: PBS*, <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/darkside/etc/network.html> (staženo 3.7.2011).

Příloha č. 2: Četnost nepravdivých tvrzení administrativy (graf)

Zdroj: „War Card: Orchestrated Deception on the Path to War“, *The Centre for Public Integrity*. <http://projects.publicintegrity.org/WarCard/> (staženo 3.7.2011).

Příloha č. 3: Výzkum veřejného mínění (tabulka)

- Would you favor or oppose invading Iraq with U.S. ground troops in an attempt to remove Saddam Hussein from power?

		Favor	Oppose
Nov. 26-27, 2001*	Gallup/CNN/USA Today	74	20
Jun. 17-19, 2002+	Gallup/CNN/USA Today	61	31
Aug. 19-21, 2002+	Gallup/CNN/USA Today	53	41
Sep. 2-4, 2002+	Gallup/CNN/USA Today	58	36
Sep. 5-8, 2002+	Gallup/CNN/USA Today	58	36
Sep. 13-16, 2002+	Gallup/CNN/USA Today	57	39
Sep. 20-22, 2002	Gallup/CNN/USA Today	57	38
Oct. 3-6, 2002	Gallup/CNN/USA Today	53	40
Oct. 14-17, 2002	Gallup/CNN/USA Today	56	37
Oct. 21-22, 2002	Gallup/CNN/USA Today	54	40
Nov. 8-10, 2002	Gallup/CNN/USA Today	59	35
Nov. 22-24, 2002	Gallup/CNN/USA Today	58	37
Dec. 9-10, 2002	Gallup/CNN/USA Today	55	39
Dec. 16-17, 2002	Gallup/CNN/USA Today	58	35
Dec. 19-22, 2002	Gallup/CNN/USA Today	53	38
Jan. 3-5, 2003	Gallup/CNN/USA Today	56	39
Jan. 10-12, 2003	Gallup/CNN/USA Today	56	38
Jan. 23-25, 2003	Gallup/CNN/USA Today	52	43
Jan. 31-Feb. 2, 2003	Gallup/CNN/USA Today	58	38
Feb. 7-9, 2003	Gallup/CNN/USA Today	63	34
Feb. 17-19, 2003	Gallup/CNN/USA Today	59	38
Feb. 24-26, 2003	Gallup/CNN/USA Today	59	37
Mar. 3-5, 2003	Gallup/CNN/USA Today	59	37
Mar. 14-15, 2003	Gallup/CNN/USA Today	64	33

NOTE: *Question wording was, "Would you favor or oppose sending American troops back to the Persian Gulf in order to remove Saddam Hussein from power in Iraq?" +Question wording was, "Would you favor or oppose sending American ground troops to the Persian Gulf in an attempt to remove Saddam Hussein from power?"

- How likely is it that Saddam Hussein was personally involved in the September 11, 2001 terrorist attacks on the World Trade Center and the Pentagon? Would you say that it is very likely, somewhat likely, not very likely, or not at all likely?

		Very Likely	Somewhat Likely	Not Very Likely	Not At All Likely
Sep. 13, 2001	Harris Interactive	34	44	9	3
Oct. 31-Nov. 1, 2001	Fox News/Op Dyn	50	29	8	4
Nov. 28-29, 2001	Fox News/Op Dyn	47	32	8	4
Oct. 23-24, 2002	Harris Interactive	34	37	16	9
Feb. 6, 2003	Harris Interactive	34	38	16	9
Aug. 7-11, 2003	Wash Post	32	37	15	12
June 22-23, 2004	Fox News/Op Dym	43	25	11	12

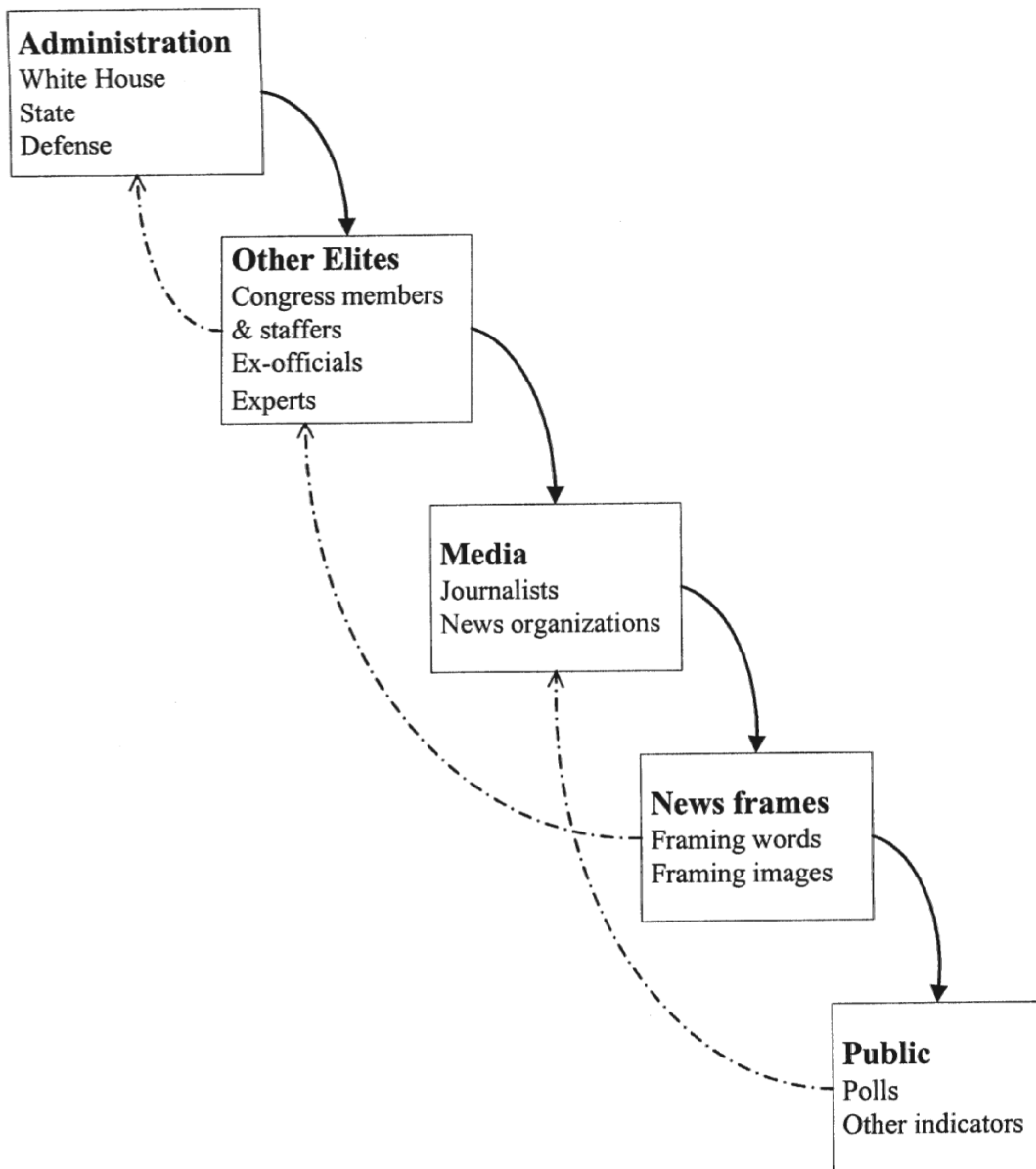
- Do you think Iraq probably does or probably does not have weapons of mass destruction?

		Does	Does Not
Feb. 24-26, 2002	CBS News	80	11
Sep. 2-5, 2002*	CBS News/NYT	79	11
Sep. 22-23, 2002*	CBS News	77	14
Jan. 4-6, 2003*	CBS News	79	9
Apr. 11-13, 2003	CBS News/NYT	81	12
Apr. 26-27, 2003+	CBS News	77	15
Nov. 10-12, 2003+	CBS News	62	31
Feb. 12-15, 2004+	CBS News	49	41
Feb. 24-27, 2004+	CBS News	52	39
Apr. 23-27, 2004+	CBS News/NYT	52	41
Jan. 14-18, 2005#	CBS News/NYT	56	39

NOTE: *Question wording was, "To the best of your knowledge, do you think Iraq currently possesses weapons of mass destruction, or not?" +Question wording was, "...that the United States has not found yet?" #Question wording was "... did or not did not have weapons of mass destruction that the United States did not find?"

Zdroj: Karlyn Bowman, „Public Opinion on the War with Iraq“, *American Enterprise Institute for Public Policy Research* (2009), 195, <http://www.aei.org/paper/22142> (staženo 12.6. 2011).

Příloha č.4: Model kaskádové aktivace (schéma)

Zdroj: Robert Entman, „Cascading Activation: Contesting the White House's Frame After 9/11”, *Political Communication* 20, č.4 (2003), 415-432, ipac.kacst.edu.sa/eDoc/2006/157352_1.pdf (staženo 20.5.2011).